

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Handreiking

Afbouw Verwijsindex Risicjongeren (VIR)

Inhoudsopgave

Over deze handreiking	4
Vooraf	4
Terminologie	4
Informatie voor jeugdigen en ouders	5
Algemene informatie	6
Waarom sta ik of mijn kind in de Verwijsindex? En wat betekent dat?	6
Hoe werkt de Verwijsindex? Wanneer is toestemming nodig en wanneer niet?	7
Hoe weet ik of ik/mijn kind in de Verwijsindex sta?	8
Wat gebeurt er met mijn gegevens wanneer de Verwijsindex stopt?	9
Wat gebeurt er tot die tijd?	9
Informatie voor professionals	10
Algemene informatie	11
Wat moet ik jeugdigen/ouders vertellen?	13
Hoe blijf ik werken aan vroegtijdige en onderlinge afstemming?	13
Informatie voor gemeenten	14
Algemene informatie	15
Wat wordt er van gemeenten verwacht zo lang de Verwijsindex er nog is?	16
Hoe blijf ik werken aan vroegtijdige en onderlinge afstemming?	17
Blijven werken aan vroegsignalering en het bieden van passende hulp	18
Algemene informatie	19
Het signaleren van risico's en het verbinden van signalen zonder Verwijsindex	20
Medewerkers van het lokale team als spin in het web	20
Als gemeente in verbinding staan met professionals die werken met jeugdigen	21
Het betrekken van andere professionals altijd in overleg	21
Zoveel mogelijk in samenwerking en samenhang met het gezin	22

Andere werkwijzen	25
Meer Aandacht voor Ziekgemelde Leerlingen (MAZL)	26
Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling	28
Kansrijke start	30
Samenwerkingspartijen	32
Algemene informatie	33
Scholen	33
Huisartsen	35
Politie en justitie	38
Bijlage 1: Wat is de Verwijsindex?	39
Bijlage 2: Waarom wordt de Verwijsindex afgeschaft?	41
Bijlage 3: Wanneer wordt de Verwijsindex afgeschaft?	43
Bijlage 4: Wie kunnen er signalen afgeven in de Verwijsindex?	45
Bijlage 5: Welke rollen en verantwoordelijkheden heb ik als gemeente?	47
Bijlage 6: Informatie-uitwisseling & privacy	50
Algemene informatie	51
Informatie voor professionals	51
Informatie voor zorgverleners	52
Informatie voor onderwijspersoneel	53
Informatie voor gemeenten	54
Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein	55
Toestemming en leeftijden	56

Over deze handreiking

Vooraf

Dit document is een handreiking over de afbouw van de [Verwijsindex Risicjongeren \(VIR\)](#), hierna: de Verwijsindex. De Verwijsindex is een systeem dat door [professionals](#) in het hele land kan worden gebruikt. De jeugdige kan in de Verwijsindex worden gezet als er een risico wordt geconstateerd. Het doel van de registratie is dat vroegtijdige en onderlinge afstemming van professionals kan plaatsvinden (o.a. vroegsignalering), zodat een jeugdige de hulp, zorg of bijsturing krijgt die nodig is om te kunnen ontwikkelen tot volwassene.

Voormalig staatssecretaris Van Ooijen heeft in 2022 in opvolging van een door de Tweede Kamer aangenomen motie besloten om te stoppen met de Verwijsindex. Hiervoor is een wetswijzigingstraject nodig, wat enkele jaren zal duren. In de bijlagen leest u meer over de Verwijsindex, de reden van stoppen en het wetstraject.

Deze handreiking bevat informatie over hoe omgegaan kan worden met de Verwijsindex in de periode tot aan de inwerkingtreding van de wet waarmee de Verwijsindex wordt afgeschaft en over het afbouwen van dit instrument voor verschillende doelgroepen die met de Verwijsindex te maken (kunnen) hebben:

- [Jeugdigen en ouders](#)
- [Professionals](#)
- [Gemeenten](#)

Deze handreiking gaat in op wat het betekent dat de Verwijsindex stopt, wat van professionals en gemeenten worden verwacht zolang dit instrument nog bestaat en beschrijft een aantal werkwijzen die ook kunnen bijdragen aan vroegtijdige en onderlinge afstemming van professionals, wat een belangrijk doel is van de Verwijsindex.

Deze handreiking is een interactief document en bevat verschillende linkjes naar andere relevante informatie en doorklikmogelijkheden, waarmee binnen dit document kan worden genavigeerd.

Deze handreiking zal ook geplaatst worden op www.voordejeugdenhetgezin.nl en via deze website is ook aanvullende informatie te vinden.

Terminologie

In deze handreiking wordt gesproken over ‘**de Verwijsindex**’. Met deze termijn wordt verwezen naar de Verwijsindex Risicjongeren (de VIR) zoals die is opgenomen in [paragraaf 7.1. van de Jeugdwet](#).

Daar waar geschreven wordt over de ‘**regionale Verwijsindex**’ worden de regionale signaleringssystemen bedoeld die aangesloten zijn op de landelijke Verwijsindex.

De Jeugdwet spreekt over het melden van een jeugdige aan de Verwijsindex. In de praktijk wordt de term ‘melden’ echter vrijwel niet gebruikt en wordt bij deze term gedacht aan de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. In deze handreiking is daarom gekozen voor de omschrijving ‘**het door een professional afgeven van een signaal in de Verwijsindex**’.

Wanneer twee of meer professionals een signaal hebben afgegeven krijgen zij hierover een bericht. In de wet en in de praktijk worden hier verschillende termen voor gebruikt. Wij sluiten aan bij de term **match(bericht)**.

Informatie voor jeugdigen en ouders

Algemene informatie

Doel Verwijsindex

Soms maken professionals, zoals zorgverleners of leraren, zich zorgen over een kind. Zij kunnen dan de Verwijsindex gebruiken om contact met andere professionals te leggen die zich ook zorgen maken. Het doel is om vervolgens de hulp, zorg of ondersteuning te geven die nodig is.

De Verwijsindex is een systeem dat door professionals in het hele land kan worden gebruikt. De overheid wil dat professionals, zoals een psycholoog of een leraar, dit systeem gebruiken als zij zich zorgen maken over de veiligheid van kinderen en jongeren. In de wet is geregeld wie signalen mogen afgeven in de Verwijsindex en welke criteria daarvoor gelden.

De Verwijsindex bestaat uit regionale systemen en een landelijk systeem. De regionale systemen zetten de signalen door naar het landelijk systeem. Voor het regionale systeem hebben gemeenten en organisaties een convenant getekend.

Hoe werkt de Verwijsindex?

Als een professional zich zorgen maakt, kan hij een signaal in de Verwijsindex afgeven. Vervolgens krijgt deze professional bericht als een andere professional zich ook zorgen maakt en een signaal heeft afgegeven.

De hoofdregel is dat professionals alleen gegevens mogen delen over jou of je kind wanneer [toestemming](#) is gegeven. Of jij beslist of jouw ouders hangt af van je [leeftijd](#).

In noodgevallen, zoals wanneer een professional heel erg bezorgd is over jouw veiligheid of de veiligheid van jouw kind, mag hij of zij ook zonder toestemming informatie delen.

Verwijsindex gaat stoppen

In 2022 is besloten te [stoppen](#) met de Verwijsindex. Het stoppen van de Verwijsindex kan pas nadat de wet is veranderd. Dat kan een paar jaar duren.

Nadat de wet is veranderd, kan de Verwijsindex niet meer worden gebruikt door professionals. Dat betekent dat jouw gegevens of de gegevens van jouw kind dan uit het systeem verwijderd worden. Ook het systeem zelf wordt verwijderd.

Doel handreiking

Deze handreiking geeft een uitleg over de Verwijsindex en wat het afschaffen van dit instrument voor jou betekent.

* Deze teksten zijn zowel gericht op jeugdigen als op hun ouders. Waar jij staat bedoelen we een jeugdige jonger dan 23 jaar.

Waarom sta ik of mijn kind in de Verwijsindex? En wat betekent dat?

Jij of jouw kind kan in de Verwijsindex staan omdat één of meerdere professionals, zoals zorgverleners of leraren, zich zorgen maken. De professionals willen samen met jou/jullie en andere professionals goede hulp bieden. Door de Verwijsindex kunnen professionals elkaar vinden. Alleen met jouw [toestemming](#) of de toestemming van jouw [ouders](#) of jouw kind kunnen de professionals onderling contact leggen.

Risicosignalen

Een signaal afgeven in de Verwijsindex mag niet zomaar. Dat kan alleen als een professional denkt dat jij of jouw kind problemen hebt die jouw ontwikkeling bedreigen. De wet noemt de situaties wanneer een signaal mag worden afgegeven:

- Geestelijk, lichamelijk of seksueel geweld, vernederende behandeling, of verwaarlozing.
- Psychische problemen, zoals een verslaving.
- Opgroei- of opvoedingsproblemen.
- Je bent minderjarig en daarnaast moeder of zwanger.
- Je komt vaak niet naar school of stopt met school.
- Het lukt niet om te werken voor jouw eigen geld.
- Geldproblemen.
- Geen vaste plek om te wonen.
- Je bent gevaarlijk voor anderen door jouw gedrag.
- Strafbare activiteiten.
- Je ouders kunnen je niet goed verzorgen of opvoeden.
- Risico's die in bepaalde etnische groepen onevenredig vaak voorkomen.

Zie ook deze [handreiking](#) waarin staat wanneer een signaal mag worden afgegeven.

Welke gegevens staan in de Verwijsindex?

In de Verwijsindex staan de naam en het burgerservicenummer (BSN) van het kind.

In de Verwijsindex staat verder geen informatie. Professionals krijgen alleen informatie over welke andere professionals betrokken zijn bij jou of jouw kind.

Hoe lang staan gegevens in de Verwijsindex?

Een signaal moet volgens de Jeugdwet in elk geval uit de Verwijsindex worden verwijderd in de volgende situaties:

- als het signaal twee jaar bestaat;
- als jij (of jouw kind) 23 jaar bent geworden;
- als jij (of jouw kind) bent overleden.

Na twee jaar worden de gegevens verplaatst naar het archief en daar blijft het nog vijf jaar staan. Als een professional een signaal afgeeft ziet hij één keer dat jij of jouw kind in het archief staat.

Een signaal in de Verwijsindex moet door een professional verwijderd worden als dit signaal niet terecht is afgegeven of als het eerder gesignaleerde risico niet meer aanwezig is.

Hoe werkt de Verwijsindex? Wanneer is toestemming nodig en wanneer niet?

Signaal

De professional geeft het signaal in de Verwijsindex alleen af wanneer is voldaan aan één van de risico-signalen in de [wet](#). Als slechts één professional een signaal heeft afgegeven, gebeurt er niets. De professional moet jou of jouw ouders wel vertellen dat hij een signaal heeft afgegeven.

Match

Als een andere professional ook een signaal heeft afgegeven, dan krijgen beide professionals een bericht (een 'match'). Ze mogen alleen met elkaar over jou of je kind praten als jij of je ouders daarvoor toestemming geven. Of jij beslist of jouw ouders hangt af van je [leeftijd](#).

Gegevens delen met toestemming

De hoofdregel is dat professionals alleen gegevens mogen delen over jou of jouw kind wanneer toestemming is gegeven. De toestemming moet vrij, specifiek en geïnformeerd zijn. Dat betekent dat jij en/of je ouders verteld moet zijn waarom zij gegevens willen delen. Ook moet de professional jou vertellen om welke gegevens het gaat en met wie de gegevens worden gedeeld. Je bent niet verplicht om toestemming te geven.

Gegevens delen zonder toestemming

In noodgevallen, zoals wanneer een professional heel erg bezorgd is over jouw veiligheid of de veiligheid van jouw kind, mag hij of zij ook zonder toestemming informatie delen. Dit mag ook als er een wet is die dat vereist. De professional moet jou of jouw ouders hier wel zo snel mogelijk over vertellen.

Alleen algemene vragen stellen zonder specifieke informatie over jou te delen mag ook zonder toestemming.

Hoe weet ik of ik/mijn kind in de Verwijsindex sta/staat?

Contact met de gemeente

Als je wilt weten of er over jou of jouw kind een signaal is afgegeven, neem dan contact op met privacyfunctionaris van de gemeente waar je woont.

- Bij een kind jonger dan 12 jaar, kunnen de ouders of wettelijke vertegenwoordiger(s) deze informatie opvragen.
- Bij een kind tussen de 12 en 16 jaar doen kind en de ouder(s) of wettelijk vertegenwoordiger(s) dit samen.
- Bij een kind van 16 jaar of ouder, wordt de informatie opgevraagd door het kind.

De privacyfunctionaris van de gemeente waar je woont kan je vertellen hoe in jouw regio wordt omgegaan met de Verwijsindex. Als je contact opneemt, zeg dan dat je wilt weten of jij of jouw kind in de Verwijsindex staat. Misschien moet je aangeven wie je bent door je ID te laten zien op het gemeentehuis.

Ondersteuning

Omdat het om jouw persoonlijke informatie gaat, zijn er strikte regels om jouw privacy te beschermen. Daarom wordt zorgvuldig met deze informatie omgegaan.

Je kan iemand vragen je te helpen. Dat kan een ouder zijn, maar ook een leraar, een vertrouwenspersoon op school, of iemand anders die je vertrouwt.

- Elke gemeente heeft onafhankelijke cliëntondersteuning. Kijk voor [jouw gemeente](#) waar je deze cliënt-ondersteuning kunt vragen. Je kan ook terecht bij [het Juiste loket](#).
- Ook kan je via Jeugdstem een vertrouwenspersoon vragen om je te helpen. Zij helpen zowel [jongeren](#) als [ouders](#). Ouders kunnen ook terecht bij [Balans](#).

Bezwaar

Als je niet wilt dat jouw gegevens of de gegevens van jouw kind in de Verwijsindex staan, kan je aan de gemeente vragen om deze te verwijderen.

Verwijderingsverzoek

Naast het signaal in de Verwijsindex, is het mogelijk dat professionals in het dossier hebben opgeschreven dat zij een signaal in de Verwijsindex hebben afgegeven. Het kan gaan om een zorg- of schooldossier of een dossier bij de gemeente. Je kunt de professional vragen om dit uit het dossier te verwijderen.

Wat gebeurt er met mijn gegevens wanneer de Verwijsindex stopt?

Op dit moment is nog niet bekend wanneer de wet wordt veranderd en dus de Verwijsindex niet meer mag worden gebruikt. Zie hiervoor [de planning](#) van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

De Verwijsindex mag na het veranderen van de wet niet meer worden gebruikt. Dat betekent dat al jouw gegevens of de gegevens van jouw kind dan uit het systeem verwijderd worden. Ook het systeem zelf wordt verwijderd.

De Verwijsindex bestaat dan niet meer en kan niet meer worden gebruikt door professionals. Wel is het mogelijk dat een professional in het zorg- of schooldossier of in het dossier van de gemeente aantekeningen heeft gemaakt over het afgeven van een signaal in de Verwijsindex. Die gegevens mogen wel bewaard worden. Je mag een zorgverlener of school vragen om inzage in dit dossier. Vervolgens kan je vragen om daar delen uit te verwijderen.

Wat gebeurt er tot die tijd?

Zolang de Verwijsindex er nog is, krijgen professionals die eerder een signaal hebben afgegeven een seintje als er nog een signaal over jou of jouw kind wordt afgegeven. Zij kunnen dan met elkaar overleggen.

Informatie voor professionals

Algemene informatie

In dit hoofdstuk leest u over de afbouw van de Verwijsindex en wat dit betekent voor professionals. We maken onderscheid tussen drie verschillende fasen:

1. De periode totdat de wetswijziging die noodzakelijk is om de Verwijsindex te beëindigen door de Tweede Kamer is goedgekeurd.

Tot dat moment verandert er voor professionals weinig, de Verwijsindex wordt gebruikt zoals dit in de Jeugdwet staat vastgelegd. U kunt als professional een signaal over een jeugdige afgeven aan de Verwijsindex indien u een 'redelijk vermoeden' heeft dat 'de jeugdige in de noodzakelijke condities voor een gezonde en veilige ontwikkeling naar volwassenheid daadwerkelijk wordt bedreigd.' Lees hierover meer in de bijlage [‘Welke rollen en verantwoordelijkheden heb ik?’](#).

Wel is het belangrijk dat professionals en gemeenten zich oriënteren op andere werkwijzen die bijdragen aan de doelstellingen van de Verwijsindex, namelijk vroegtijdige en onderlinge afstemming van professionals, met het oog op de periode nadat de Verwijsindex is beëindigd.

Lees hierover verder bij de stappen [‘Mag ik signalen blijven afgeven de komende periode?’](#), [‘Hoe blijf ik werken aan vroegsignalering?’](#) en [‘Wat moet ik jeugdigen/ouders vertellen?’](#).

2. De periode tussen het moment dat de wetswijziging door de Tweede Kamer is goedgekeurd en het moment dat de wetswijziging van kracht is.

Ook in deze periode blijft de Verwijsindex van kracht, inclusief alle wettelijke verplichtingen die hieruit voortvloeien. De gemeente moet wel gaan inzetten op een gecontroleerde afbouw, door hierover te communiceren naar betrokken partijen (zoals organisaties die zijn aangesloten op de Verwijsindex en professionals die bevoegd zijn om een signaal af te geven). Ook moet de gemeente afspraken maken met de leverancier(s) van het signaleringssysteem van de Verwijsindex over een verantwoorde afbouw, inclusief het verwijderen van alle data.

Lees hierover verder bij de stap [‘Wat wordt er van gemeenten verwacht zo lang de Verwijsindex er nog is?’](#).

3. De periode nadat de wetswijziging van kracht is geworden.

De Verwijsindex mag niet meer worden gebruikt en alle data moet zijn verwijderd.

Mag ik signalen blijven afgeven de komende periode?

Ja, zolang het signaleringssysteem bestaat kan je de Verwijsindex gewoon blijven gebruiken. Je mag signalen afgeven en matches ontvangen. Matches kunnen tot en met de laatste dag van gebruik van de Verwijsindex tot stand komen. Die dag mogen matches nog uit het systeem gehaald worden.

Correct gebruik van de Verwijsindex

De Verwijsindex kan tot de datum waarop deze wordt afgeschaft gewoon gebruikt blijven worden. Wel is van belang dat de Verwijsindex op de correcte wijze wordt gebruikt. Dat betekent onder meer dat iedere keer dat een signaal wordt afgegeven aan de Verwijsindex, daar een individuele afweging aan vooraf gaat. Wanneer geen individuele afweging plaatsvindt, bestaat er geen juridische grondslag. Het automatisch afgeven van signalen van alle nieuwe cliënten aan de Verwijsindex door organisaties is en blijft niet toegestaan.

Sommige organisaties en professionals nemen in de individuele afweging mee – indien bekend – in hoeverre andere professionals in de regio de Verwijsindex gebruiken en daarmee hoe groot de kans is op een match. Eventuele richtlijnen of standpunten van de beroepsgroep van de professional zijn daarbij van belang, evenals om wat voor doelgroep het gaat of welke sector.

Wanneer een professional op basis van signalen vermoedt dat sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling, doorloopt hij of zij de stappen uit de [meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#) om uit te zoeken wat er aan de hand is. Het signaleren van risico's maakt deel uit van het professionele handelen van de verschillende professionals. Dit staat los van het afgeven van een signaal aan de Verwijsindex en de meldcode blijft daarmee een toe te passen instrument bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Wat moet ik jeugdigen/ouders vertellen?

Er is geen wettelijke verplichting om toestemming te vragen voor het afgeven van een signaal, maar er is wel een plicht om de jeugdige en/of zijn ouders hierover te informeren. Bij voorkeur gebeurt informeren vooraf.

Het informeren moet specifiek gebeuren. De informatie mag dus geen onderdeel zijn van een algemene folder, maar moet specifiek gericht zijn op informatie over de verwijsindex. Bij het overhandigen van deze informatie zal vaak ook een persoonlijk gesprek plaatsvinden, zodat de zorgen kunnen worden besproken en waarbij uitleg wordt gegeven over het afgeven van een signaal en eventuele vragen van de ouders/jeugdige hierover worden beantwoord.

In de Jeugdwet is geen grondslag opgenomen voor het delen van informatie, nadat een match is ontstaan tussen twee professionals. Voor informatie-uitwisseling tussen professionals over concrete personen is dus wel [toestemming](#) nodig. Binnen de wettelijke kaders is het wél mogelijk om contact op te nemen met de andere professional na een match om te informeren wat diens vragen zijn, zolang er geen inhoudelijke informatie wordt uitgewisseld.

Je hoeft als professional de ouders/jeugdige niet te informeren dat de Verwijsindex stopt. Maar als ouders bijvoorbeeld (als je hen vertelt over een signaal dat je gaat afgeven of net hebt afgegeven) vragen hebben over wat er met dat signaal gebeurt, is het goed om aan te geven dat er binnenkort geen gebruik meer wordt gemaakt van de Verwijsindex en dat alle gegevens worden verwijderd. Je kunt ouders en jeugdigen verwijzen naar hun gemeente als zij willen weten of zij in de Verwijsindex staan.

Hoe blijf ik werken aan vroegtijdige en onderlinge afstemming?

Er zijn bestaande werkwijzen rondom jeugdigen die bijdragen aan dezelfde doelstellingen als de Verwijsindex, namelijk vroegtijdige en onderlinge afstemming zodat passende hulp, zorg of bijsturing kan worden verleend. Deze werkwijzen zijn geen volledige vervanging van de Verwijsindex, maar dragen op hun eigen manier bij aan deze doelstelling. In deze handreiking beschrijven we een aantal van deze werkwijzen, zoals:

- [Netwerksamenwerking](#)
- [Meer Aandacht voor Ziekgemelde Leerlingen \(MAZL\)](#)
- [Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#)
- [Kansrijke start](#)

Aan de hand van [verschillende samenwerkingsvormen](#) wordt beschreven hoe dergelijke werkwijzen gestalte kunnen krijgen en wat daarbij eventuele aandachtspunten zijn.

Informatie voor gemeenten

Algemene informatie

In dit hoofdstuk leest u over de afbouw van de Verwijsindex en wat dit betekent voor gemeenten. We maken hierbij onderscheid tussen drie verschillende fasen die voor gemeenten relevant zijn:

1. De periode totdat de wetswijziging die noodzakelijk is om de Verwijsindex te beëindigen door de Tweede Kamer is goedgekeurd.

Tot dat moment verandert er voor gemeenten weinig, de Verwijsindex wordt gebruikt zoals deze in de Jeugdwet staat vastgelegd. Wel is het belangrijk dat gemeenten zich oriënteren op andere werkwijzen die bijdragen aan de doelstellingen van de Verwijsindex, namelijk vroegtijdige en onderlinge afstemming van professionals, met het oog op de periode nadat de Verwijsindex is beëindigd. Lees hierover verder bij de stappen [‘Wat wordt er nu nog \(van gemeenten\) verwacht?’](#) en [‘Hoe blijf ik werken aan vroegsignalering?’](#)

2. De periode tussen het moment dat de wetswijziging door de Tweede Kamer is goedgekeurd en het moment dat de wetswijziging van kracht is.

Ook in deze periode blijft de Verwijsindex van kracht, inclusief alle wettelijke verplichtingen die hieruit voortvloeien. De gemeente moet zich wel gaan inzetten op een gecontroleerde afbouw, door hierover te communiceren naar betrokken partijen (zoals organisaties die zijn aangesloten op de Verwijsindex en professionals die bevoegd zijn om een signaal af te geven). Ook moet de gemeente afspraken maken met de leverancier(s) van het signaleringssysteem van de Verwijsindex over een verantwoorde afbouw, inclusief het verwijderen van alle data. Lees hierover verder bij de stap [‘Wat wordt er van gemeenten verwacht zo lang de Verwijsindex er nog is?’](#).

3. De periode nadat de wetswijziging van kracht is geworden.

De Verwijsindex mag niet meer worden gebruikt en alle data moet zijn verwijderd. Lees hierover verder bij de stap [‘Wat gebeurt er als de Verwijsindex stopt?’](#).

De gemeente heeft meerdere taken op het gebied van de Verwijsindex. Hierover leest u meer op de pagina [‘Welke rollen en verantwoordelijkheden heb ik als gemeente?’](#).

Wat wordt er van gemeenten verwacht zo lang de Verwijsindex er nog is?

Hoe wordt 'bevorderen gebruik Verwijsindex' ingekleurd?

Tot het moment dat de Jeugdwet is aangepast, blijft de wettelijke verplichting van de Verwijsindex van kracht en moeten gemeenten hun wettelijke taken blijven uitvoeren. Dit betreft:

- Zorgen dat het mogelijk is om signalen aan de Verwijsindex af te geven, door het in stand houden van een regionaal signaleringssysteem.
- In een convenant of anderszins schriftelijk afspraken maken over hoe partijen met signalen aan de Verwijsindex moeten omgaan en hoe de samenwerking tussen college en partijen onderling eruit moet zien.
- Regionaal het gebruik van de Verwijsindex bevorderen.

Voormalig staatssecretaris Van Ooijen heeft besloten om zich, met betrekking tot handhaving, te richten op communicatie over en aansporen van het gebruik van de Verwijsindex tot het moment dat deze is afgeschaft.

Het Rijk communiceert richting de betrokken organisaties dat de doelen waarvoor de Verwijsindex bedoeld is nog steeds belangrijk en van kracht zijn. Dit betreft: vroegtijdige signalering van jeugdigen die risico lopen, faciliteren van de vroegtijdige en onderlinge afstemming en bieden van tijdige passende hulp, zorg of bijsturing aan jeugdigen. Ook vindt het Rijk het van belang dat gemeenten en organisaties waar professionals werken die bevoegd zijn om signalen af te geven de Verwijsindex correct gebruiken tot het moment van afschaffing.

Tot en met het moment waarop de Tweede Kamer het wetsvoorstel heeft aangenomen, kan niet vooruitgelopen worden op het afbouwen van de Verwijsindex door nu al in regio's de Verwijsindex af te sluiten. Het Rijk vraagt dan ook met klem aan gemeenten om in ieder geval het correct gebruik van de Verwijsindex tot die tijd te blijven bevorderen en de wettelijke plicht te blijven uitvoeren. Daarbij is het Rijk echter niet blind voor de signalen vanuit het land waaruit naar voren komt dat, mede gelet op het voornemen om de Verwijsindex uit de wet te schappen, het draagvlak onder een deel van de gemeenten om aangesloten te blijven op de Verwijsindex afneemt. Het Rijk neemt deze signalen serieus en wil daarom samen met gemeenten, organisaties die werken met de verwijsindex, ouders en jeugdigen zelf toewerken naar een gecontroleerde afbouw. We houden gemeenten van de voortgang hiervan op de hoogte.

Het ministerie van VWS verwacht van gemeenten dat er goede afspraken worden gemaakt met lokale organisaties om tot een goede samenwerking te komen.

[Handhaving van de Verwijsindex Risicjongeren \(VIR\) | VNG](#)

[Traject Verwijsindex Risicjongeren: update februari 2024 | VNG](#)

Als gemeente blijven werken aan vroegsignalering, onderlinge afstemming en het tijdig bieden van passende hulp. [Hoe kan ik dat doen?](#)

Zorgdragen ‘correct’ gebruik

Gemeenten hebben een taak in het bevorderen van het ‘correcte’ gebruik van de Verwijsindex en het aanspreken op ‘incorrect’ gebruik van de Verwijsindex. De minimumeisen moeten nageleefd worden.

Dat betekent in elk geval dat de gemeente zelf geen instanties aansluit die niet zijn aangewezen in de Jeugdwet en het Jeugdbesluit. In verschillende documenten wordt bijvoorbeeld de kinderopvang vermeld als organisatie die werkt met de Verwijsindex, maar hiervoor bestaat geen wettelijke grondslag.

Daarnaast kunnen gemeenten erop toezien dat bij het afgeven van signalen door professionals altijd een individuele afweging plaatsvindt. De Jeugdwet biedt bevoegde professionals een grondslag zodat zij kunnen afgeven wanneer voldaan is aan één van de risicosignalen die zijn genoemd in de wet. Wanneer geen individuele afweging plaatsvindt, bestaat er geen juridische grondslag. Het automatisch afgeven van signalen van alle nieuwe cliënten aan de Verwijsindex door organisaties is en blijft niet toegestaan.

Het is belangrijk dat de uiteindelijke afbouw van de Verwijsindex zorgvuldig gaat, zodat professionals naar de onderliggende doelen van de Verwijsindex blijven streven: [vroegtijdige signalering](#) van jeugdigen die risico lopen, faciliteren van de vroegtijdige en onderlinge afstemming en bieden van tijdige passende hulp, zorg of bijsturing aan jeugdigen.

Hoe blijf ik werken aan vroegtijdige en onderlinge afstemming?

Er zijn bestaande werkwijzen rondom jeugdigen die bijdragen aan dezelfde doelstellingen als de Verwijsindex, namelijk vroegtijdige en onderlinge afstemming zodat passende hulp, zorg of bijsturing kan worden verleend. Deze werkwijzen zijn geen volledige vervanging van de Verwijsindex, maar dragen op hun eigen manier bij aan deze doelstelling. In deze handreiking beschrijven we een aantal van deze werkwijzen, zoals:

- [Netwerksamenwerking](#)
- [Meer Aandacht voor Ziekgemelde Leerlingen \(MAZL\)](#)
- [Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#)
- [Kansrijke start](#)

Aan de hand van [verschillende samenwerkingspartijen](#) wordt beschreven hoe dergelijke werkwijzen gestalte kunnen krijgen en wat daarbij eventuele aandachtspunten zijn

Blijven werken aan vroegsignalering en het bieden van passende hulp

Algemene informatie

Hoewel de Verwijsindex stopt, blijven de doelen van de Verwijsindex onverminderd belangrijk, namelijk dat de jeugdige tijdig passende hulp, zorg of bijsturing krijgt en de samenwerking tussen betrokken hulpverleners wordt bevorderd. Naast de Verwijsindex, zijn er allerlei andere werkwijzen die aan deze doelstellingen bijdragen. Veel van deze werkwijzen worden al in verschillende regio's toegepast. Dit hoofdstuk beschrijft een aantal van deze werkwijzen en gaat daarbij in op hoe verschillende partijen hieraan kunnen bijdragen. Gemeenten kunnen dit als inspiratie gebruiken bij de oriëntatie op eventuele andere werkwijzen die bijdragen aan vroegtijdige en onderlinge afstemming tussen professionals, of als spiegel om te bezien in hoeverre in de regio momenteel al (al dan niet in combinatie met de Verwijsindex) aan deze doelen wordt gewerkt. Aanvullende inspiratie is onder andere te vinden via het Nederlands Jeugdinstituut (www.nji.nl) of het Nederlands Centrum Jeugdgezondheidszorg (www.ncj.nl).

Onder de noemer 'netwerksamenwerking' wordt beschreven hoe vroegsignalering onderdeel kan zijn van het reguliere werk van professionals en wat hierbij aandachtspunten zijn. Daarnaast worden concrete voorbeelden gegeven van een aantal specifieke werkwijzen (MAZL, Verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, Kansrijke start) die de genoemde doelen van de Verwijsindex breed kunnen bevorderen. Tot slot wordt nader ingegaan op een aantal bij jeugdigen betrokken professionals en organisaties en wat aandachtspunten zijn voor vroegsignalering en het bieden van de juiste hulp. Ga naar:

Netwerksamenwerking

- [Het signaleren van risico's](#)
- [Medewerkers van het lokale team](#)
- [Aanwezigheid gemeenten op vindplekken](#)
- [Het betrekken van andere professionals](#)
- [\(Samenwerking met\) het gezin](#)

Andere werkwijzen

- [Meer Aandacht voor Ziekgemelde Leerlingen \(MAZL\)](#)
- [Meldcode](#)
- [Kansrijke start](#)

Samenwerkingspartijen

- [Scholen](#)
- [Huisartsen](#)
- [Jeugdgezondheidszorg](#)
- [Politie en justitie](#)

Netwerksamenwerking

Het signaleren van risico's en het verbinden van signalen zonder Verwijsindex

Het signaleren van risico's

Professionals die met jeugdigen en gezinnen werken krijgen soms te maken met (hulp)vragen van deze jeugdigen en ouders of vangen signalen over hen op van mensen uit hun netwerk. Of ze lopen tegen situaties aan die zorgelijk zijn. Het kan hier gaan om mogelijke risicosignalen, bijvoorbeeld over de veiligheid van de jeugdige, ernstige zorgen over de ontwikkeling, of zorgen over het verrichten van strafbare feiten. Het signaleren van risico's is onderdeel van het professionele handelen van de verschillende professionals die betrokken zijn bij jeugdigen en gezin. Dit staat los van het eventueel werken met een de Verwijsindex.

Hoe worden risicosignalen met elkaar verbonden zonder Verwijsindex?

Veel professionals weten wat ze moeten doen als ze risico's bij een jeugdige of het gezin signaleren. Bijvoorbeeld door zelf te acteren vanuit de (hulpverlenings)relatie met de jeugdige en/of gezin, of door een collega, (andere) instanties en hulpverleners erbij te halen. Professionals geven aan dat het onderhouden van (persoonlijke) lijntjes met andere professionals, ook in andere domeinen dan de jeugdzorg, een belangrijke manier is waarop risicosignalen met elkaar verbonden worden. Het hebben van korte lijntjes maakt het makkelijker om vroegtijdig en snel met andere professionals af te stemmen over de situatie en over wat er nodig is. Toch is dit geen vanzelfsprekendheid en is het voor individuele professionals onmogelijk om zelf lijntjes met alle instanties en professionals te onderhouden. Het kan al lastig zijn voor professionals om zelf een goed beeld te hebben van welke organisaties in een gemeente of regio kunnen helpen en/of wanneer betrokken moeten en/of mogen raken (zie ook [privacy](#))

Medewerkers van het lokale team als spin in het web

De gemeente speelt een belangrijke rol in het sociaal domein en het zorg- en veiligheidsdomein en kan vanuit verschillende subdomeinen betrokken zijn bij de hulpverlening aan jeugdigen en gezinnen. In steeds meer gemeenten wordt gewerkt met (stevige) lokale teams (sociale wijkteams, gebiedsteams, et cetera). De opdracht en reikwijdte van deze lokale teams kan verschillen per gemeente, maar over het algemeen hebben zij een belangrijke en centrale rol in het lokale sociale domein. Stevige lokale teams zijn een belangrijk speerpunt in een aantal met elkaar samenhangende ontwikkelingen. Zo wordt in de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 (zie ook kader) de nadruk gelegd op het belang van stevige lokale teams die 'in verbinding staan met welzijn, (kinder)opvang en onderwijs; daarnaast met volwassenen-ggz en ggz-ondersteuning, die bij voorkeur ook in de wijk aanspreekbaar en inzetbaar zijn'. Daarnaast spelen lokale teams ook een belangrijke rol in het [toekomstscenario kind- en gezinsbescherming](#).

In de [Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028](#) worden kenmerken genoemd van (de gewenste) stevige lokale teams en komt het belang van netwerksamenwerking op verschillende plekken naar voren. Een aantal van deze kenmerken zijn in het kader van vroegsignalering en het bieden van de juiste hulp extra relevant. Lokale teams:

- Staan dicht bij de inwoners, werken outreachend en signaleren vroegtijdig;
- Hebben een vast gezicht en ankerpunt voor het gezin totdat de balans is hersteld of om de balans duurzaam te ondersteunen om escalatie te voorkomen;
- Hebben specialistische expertise dichtbij beschikbaar. Ze halen deze expertise 'erbij' om in te zetten ter consultatie of als daadwerkelijk hulptraject. Bij een hulptraject blijft het lokale team betrokken;
- Zijn ook te benaderen wanneer juist de specialistische zorgaanbieders merken dat er een bredere aanpak nodig is dan de zorg die een specialistische aanbieder inzet, bijvoorbeeld wanneer een jeugdige via de huisarts in zorg is gekomen;
- Werken samen met onder andere huisartsen, jeugdartsen, jeugdgezondheidszorg, gecertificeerde instellingen, kinderartsen, kinder- en jeugdpsychiaters en Veilig Thuis;
- Werken samen met netwerken integrale vroeghulp.

De VNG is een [ondersteuningslijn](#) begonnen gericht op het ondersteunen en stimuleren van gemeenten en uitvoeringsorganisaties om de ontwikkeling naar stevige lokale teams te maken. Deze ondersteuningslijn bouwt voort op het [richtinggevend kader](#) voor toegang sociaal domein. Dit kader beschrijft waar toegang, lokale teams en integrale dienstverlening voor inwoners in kwetsbare en complexe situaties aan moeten voldoen. Ook in dit kader wordt genoemd dat “medewerkers van de toegang en lokale teams aanwezig zijn waar mensen leven, naar school gaan, samenkomen en elkaar ontmoeten” en “dat de professionals van de lokale teams het gebied waar zij werken, de mensen die er wonen en de vragen die er spelen kennen. Ze hebben goed contact met andere publieke voorzieningen in hun gebied, zoals huisartsen, jeugdgezondheidszorg, welzijnswerk, scholen, steunpunten mentale gezondheid en woningcorporaties. Over en weer weet men elkaar goed te vinden.”

Als gemeente in verbinding staan met professionals die werken met jeugdigen

In een deel van de gemeenten die werken met lokale teams hebben deze lokale teams zich zo georganiseerd dat zij aanwezig zijn op [plekken waar professionals werken met jeugdigen en ouders](#). Op dergelijke plekken signaleren professionals risico's omtrent jeugdigen en gezin, zoals op scholen, bij huisartsen, de jeugdgezondheidszorg (GGD, CJG's), kinderopvang en het domein van politie en justitie. Het zijn de medewerkers van deze lokale teams die, door daar aanwezig te zijn en/of professionals die op die plekken werkzaam zijn actief op te zoeken, signalen opvangen en kunnen verbinden met andere professionals. Hoe zij aanwezig zijn bij deze samenwerkingspartijen, kan per partij en per gemeente verschillen. Zo zijn er gemeenten die afspraken met scholen hebben gemaakt, waarbij de medewerker van het lokale team wekelijks een dag of dagdeel aanwezig is in de school en afstemt met het zorgteam van de school (zie ook [privacy](#)). Een ander voorbeeld is de aanwezigheid bij huisartsen, in de vorm van praktijkondersteuners, met een eigen spreekuur. Naast dergelijke voorbeelden sluiten medewerkers van lokale teams aan bij verschillende overlegstructuren, zoals het lokale veiligheidsoverleg.

Gemeente Zwolle werkt met integrale wijkteams (voor alle leeftijden, gericht op jeugdzorg, Wmo, participatie, veiligheid, et cetera). In Zwolle zijn medewerkers van deze wijkteams aanwezig in de meeste scholen in de gemeente, variërend van 4 uur per week voor alle basisscholen, tot 16 uur voor een aantal grotere voortgezet onderwijs scholen. Daar hebben ze gesprekken en soms zijn ze onderdeel van het ondersteuningsteam van de school. Ook wordt met de meeste huisartsen samengewerkt, ook (mede) door in de praktijk aanwezig te zijn en daar met ouders/jeugdigen in gesprek te kunnen. De aanwezigheid op scholen en bij huisartsen wordt door de gemeente gefinancierd (dat is een belangrijke randvoorwaarde om dit te kunnen laten slagen) en er worden afspraken gemaakt over de werkwijze rond het bespreken van zorgen over een jeugdige en/of gezin. Zo is het wijkteam een belangrijke spil die aanwezig is op vele [vindplekken](#). Het uitgangspunt hierbij is dat altijd eerst met de jeugdige en de ouders wordt gesproken en toestemming wordt gevraagd voordat hun situatie met andere professionals (zoals van het wijkteam) wordt besproken. Vaak worden de ouders zelf ook uitgenodigd om deel te nemen aan dit overleg. De gemeente heeft ook met andere partijen (zoals met GGD's, ziekenhuizen, kinderopvang, welzijn, veilig thuis, politie en gecertificeerde instellingen) concrete afspraken gemaakt gericht op het versterken van de samenwerking, verbinding en specifiek (ook) gericht op vroegsignalering. Daarnaast nemen scholen hun verantwoordelijkheid bij verhuizingen, door actief bij te dragen aan warme overdracht. Ook dat helpt om te voorkomen dat kinderen tussen wal en schip belanden.

Het betrekken van andere professionals altijd in overleg

Belangrijke randvoorwaarde bij het werken met lokale teams is dat de jeugdige en/of zijn ouders goed worden betrokken op het moment dat er door de betreffende professional met andere professionals wordt gesproken over zorgen en risicosignalen omtrent jeugdige en gezin. Er mogen gegevens worden uitgewisseld als de jeugdige en/of de ouders hierover zijn geïnformeerd en expliciet toestemming hebben gegeven.

In het (keukentafel)gesprek met de jeugdige en/of de ouders kan de professional achterhalen welke andere professionals, van welke organisaties, al betrokken zijn of in het verleden betrokken zijn geweest. Het vraagt wat van het professioneel handelen van de professional om de ouders goed mee te nemen, hen te informeren en te betrekken, en om de juiste informatie van hen te verkrijgen. Dit doen professionals in gesprekken die zij voeren met de jeugdige en/of de ouders, waarbij bejegening belangrijk is. Het gaat dan zowel om een professional die een risicosignaal heeft opgevangen (zoals een leraar, een zorgcoördinator op school, een verpleegkundige of jeugdarts, etc.) als de professional van het lokale team die betrokken wordt en contact wil leggen met een andere professional.

Het kan uiteindelijk zijn dat, ondanks pogingen om hierover het goede gesprek te voeren, de ouders en/of jeugdige geen [toestemming](#) geven en dat ze niet open staan voor hulp en/of overleg met andere professionals van andere organisaties. In dat geval moet de professional dat respecteren en accepteren. Zijn er echter vermoedens van fysiek, psychisch of seksueel geweld en/of verwaarlozing, dan biedt de [meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#) een kader om te handelen. Deze meldcode helpt professionals zorgvuldig te handelen bij een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld.

De professionele richtlijn 'gezinnen met meervoudige en complexe problematiek' geeft een opsomming van elementen van de gewenste '[houding](#)' van de professional die een relatie met het gezin wenst op te bouwen. De professionele richtlijn 'samen beslissen over passende hulp' gaat (ook) in op de [houding en vaardigheden van de professional](#) die bijdragen aan een goede relatie tussen de ouders/jeugdige en de hulpverlener en noemt hierbij ook 'luistervaardigheden' en gesprekstechnieken die helpend zijn, zoals:

- Motiverende gespreksvoering
- Oplossingsgerichte gesprekstechnieken
- Gespreksvaardigheden bij het praten met een jeugdige

Zoveel mogelijk in samenwerking en samenhang met het gezin

De Jeugdwet legt de verantwoordelijkheid voor gezond en veilig opgroeien allereerst bij de ouders en de jeugdige zelf. Het ligt daarom voor de hand om, zodra is besproken met het gezin om een andere professional te betrekken, of om de signalen in een breder overleg met andere professionals of deskundigen te bespreken, om deze ouders en/of jeugdige mee te nemen naar dit overleg, zodat ze zelf zoveel mogelijk betrokken zijn en weten wat er wordt besproken. Dat past bij het uitgangspunt van de Jeugdwet dat ouders en de jeugdige zoveel mogelijk zelf verantwoordelijk zijn en zelf de regie nemen: de cliënt of het gezin is zelf van begin tot eind actief betrokken. Pas 'als meerdere hulpverleners en instanties zijn betrokken en de ouders en de jeugdige de zorg niet zelf kunnen regisseren, ondersteunt één van de professionals hen daarbij'. Er wordt dus niet 'over' maar 'met' gezinnen gesproken. Dit vraagt om een flinke 'investering in (een goede relatie met) het gezin', maar deze relatie is cruciaal om iets te kunnen bewerkstelligen bij een gezin, bijvoorbeeld dat zij hulp accepteren.

De professionele richtlijn 'gezinnen met meervoudige en complexe problematiek' gaat onder andere in op hoe een professional [een centrale positie kan verwerven binnen gezin](#). Hierin staat onder meer het volgende: "van belang is met name dat de vaste hulpverlener overtuigingskracht toont richting de gezinsleden en andere betrokkenen, domeinoverstijgend en integraal blijft kijken, bereid is compromissen te sluiten, lef en moed toont en bijvoorbeeld de vraag durft te stellen of een betrokken hulpverlener of instantie nog nodig is om het plan voor het betreffende gezin uit te voeren. Hij laat zich niet door de eerste de beste tegenslag of 'nee' bij een instantie weerhouden en [neemt en verwerft op deze manier mandaat](#). Deze ene vaste hulpverlener is hiermee eind-verantwoordelijk voor de hulp aan dit gezin."

Het NJi heeft een [artikel](#) geschreven dat ingaat op de vraag 'wat werkt in partnerschap met ouders' en beschrijft onder andere een aantal werkzame elementen van samenwerken met ouders in de praktijk, zoals vanaf de start bouwen aan een samenwerkingsrelatie met duidelijke verwachtingen en een scherp oog voor de belangen van ieder individu.

Eén gezin één plan

Eén van de doelstellingen van de Jeugdwet is integrale hulp aan gezinnen volgens het uitgangspunt één gezin, één plan. Dat draagt bij aan laagdrempelige, vroegtijdige en integrale hulp en ondersteuning voor jeugdigen. Zodra er hulpverlening betrokken is bij een jeugdige, wordt er gewerkt aan doelen die samen met de jeugdige en/of ouders zijn vastgesteld. Het plan, of gezinsplan, stelt gezinnen centraal in de hulpverlening, door hen samen met professionals een plan te laten opstellen om hun problemen aan te pakken. Dit plan legt de doelen, acties en verantwoordelijkheden vast, met de nadruk op samenwerking, gezinsgerichte aanpak en maatwerk. Het stimuleert zelfredzaamheid en benut de eigen kracht van het gezin, terwijl het zorgt voor een gezamenlijke focus en efficiënte hulpverlening. Het plan benadrukt preventie, vroegsignalering en de inzet van het sociale netwerk van het gezin, om intensievere zorg te voorkomen. Vaak krijgt dit gezin een vaste hulpverlener, die betrokken is bij het opstellen van dit plan, en (vervolgens) die de hulp coördineert, de samenwerking faciliteert en stuurt op het resultaat van de hulp (procesregie).

Een degelijk plan draagt op verschillende manieren bij aan vroegsignalering, door de nadruk te leggen op de actieve betrokkenheid van het gezin en hun directe omgeving bij het herkennen van problemen en het zoeken naar oplossingen. Hieronder volgen enkele manieren waarop een plan dit proces ondersteunt:

- **Betrokkenheid van het sociale netwerk:** Door het sociale netwerk van het gezin actief te betrekken bij het opstellen van het plan, worden meer mensen zich bewust van de situatie en de tekenen van mogelijke problemen. Dit vergroot de kans dat signalen van problemen bij kinderen vroegtijdig worden opgemerkt.
- **Open communicatie:** Het proces van het opstellen van een plan moedigt open communicatie binnen het gezin en met professionals aan. Dit zorgt ervoor dat zorgen of problemen sneller worden uitgesproken en erkend.
- **Preventieve aanpak:** Een plan is niet alleen gericht op het aanpakken van bestaande problemen, maar ook op preventie. Door doelen en acties te formuleren die gericht zijn op het versterken van het gezin en het kind, kunnen mogelijke toekomstige problemen worden voorkomen.
- **Maatwerk:** Door maatwerk te leveren, afgestemd op de specifieke behoeften en omstandigheden van het gezin, kan het plan effectiever inspelen op risicofactoren die vroegtijdig aangepakt moeten worden.
- **Versterking van de eigen kracht:** Het plan benadrukt de eigen kracht en mogelijkheden van het gezin. Door gezinnen te empoweren, worden zij meer zelfredzaam en proactief in het signaleren en aanpakken van problemen.
- **Samenwerking tussen professionals:** Wanneer professionals uit verschillende disciplines samenwerken aan een plan, wordt de kennis over en de aandacht voor het kind en het gezin vergroot. Dit multidisciplinaire overleg kan leiden tot een betere vroegsignalering van problemen.
- **Borging:** door gebruik van het gezinsplan kan de kennis die tot dan toe is opgedaan worden geborgd. Ook kan hier worden geborgd dat kennis bewaard blijft als er personele wisselingen zijn. Belangrijk is daarom dat het plan up-to-date blijft.

Door deze aspecten draagt 'één gezin, één plan' bij aan een omgeving waarin mogelijke problemen bij kinderen sneller worden herkend en aangepakt, waardoor ernstigere problematiek voorkomen kan worden.

Het NJI, de Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW), Nederlands Instituut van Psychologen (NIP) en de Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen (NVO) hebben een Richtlijn gezinnen met meervoudige en complexe problemen opgesteld. [Werkaart 4](#) van de richtlijn werken met gezinnen met meervoudige en complexe problemen geeft concrete handvatten voor hoe hulpverleners het netwerk rond een gezin kunnen activeren aan de hand van de volgende stappen:

1. Breng het netwerk in kaart
2. Inventariseer welke steun het netwerk kan bieden
3. Organiseer een [Eigen Kracht Conferentie](#) (zie ook: [eigen-kracht.nl](#)) of familieberaad
4. Organiseer een rondetafelgesprek
5. Organiseer vervolg overleggen

Voor een gedetailleerde uitwerking van deze stappen, zie deze [werkaart](#).

Het werken met '[één gezin, één plan](#)' draagt er bovendien aan bij dat het voor een professional die nog niet bij een gezin betrokken is, maar wel risico's signaleert en hierop met het gezin contact opneemt, mogelijk is om vrij snel contact te krijgen met de hulpverlener die de rol als procesregisseur heeft. Vooral als de ouders goed zijn meegenomen bij het opstellen van het gezinsplan, zullen de ouders zelf ook met dit plan komen en aan de hand van dit plan kunnen laten zien welke professionals (nog meer) bij het gezin betrokken zijn.

Het concept van '[een gezin, een plan](#)' in de jeugdzorg is gebaseerd op het uitgangspunt dat hulpverlening aan gezinnen met meervoudige problematiek het meest effectief is wanneer deze gecoördineerd en geïntegreerd wordt aangeboden. Dit betekent dat alle betrokken professionals en diensten samenwerken binnen één overkoepelend plan, met als doel de situatie voor het kind en het gezin als geheel te verbeteren. Het idee is om versnippering van zorg te voorkomen, waarbij gezinnen te maken krijgen met een wirwar aan hulpverleners, afspraken en plannen. Centraal staat het bieden van maatwerk, waarbij de behoeften en de stem van het gezin leidend zijn in het opstellen en uitvoeren van het plan. Dit vereist een integrale benadering waarbij onderwijs, zorg, welzijn, en soms justitie samenwerken, met als doel de zelfredzaamheid van het gezin te vergroten en de ontwikkelingskansen van kinderen te optimaliseren.

Een ander fundamenteel uitgangspunt van 'een gezin, een plan' is de focus op preventie en Vroegsignalering, om zo zwaardere vormen van interventie waar mogelijk te voorkomen. Dit houdt in dat professionals getraind zijn om problemen vroegtijdig te herkennen en samen met het gezin aan oplossingen te werken voordat deze escaleren. De rol van een regisseur (bijvoorbeeld een medewerker van het lokale team, een gezinsvoogd of casemanager) is hierbij cruciaal; deze fungeert als spil in het web van betrokken partijen, onderhoudt het contact met het gezin, en zorgt ervoor dat het plan wordt uitgevoerd en bijgesteld waar nodig. Het uiteindelijke doel is om een stabiele en veilige omgeving voor kinderen te creëren, waarin zij zich gezond kunnen ontwikkelen, terwijl de autonomie en competenties van ouders worden versterkt.

Het familiegroepsplan in de Jeugdwet geeft gezinnen de leiding bij het regelen van zorg voor hun kinderen door hen aan te moedigen eerst met hun eigen netwerk (familie, vrienden) oplossingen te bedenken. Het plan omvat de behoeften van het kind, de doelstellingen van het gezin, en hoe ze deze met behulp van hun netwerk en eventueel professionele ondersteuning willen bereiken. Dit benadrukt de kracht van eigen initiatief en oplossingen vanuit het gezin, met professionals in een ondersteunende rol. Het familiegroepsplan bevordert zelfredzaamheid en vermindert de afhankelijkheid van formele zorg, in lijn met de decentralisatie van de jeugdzorg naar gemeenten. Zie ook de [Factsheet familiegroepsplan](#).

Andere werkwijzen

Meer Aandacht voor Ziekgemelde Leerlingen (MAZL)

MAZL is een methodiek van het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid voor 'de aanpak van ziekteverzuim bij scholieren in het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en het MBO.' Schoolmedewerkers, jeugdartsen en leerplichtambtenaren werken samen, door aandacht te hebben voor leerlingen met ziekteverzuim. Het idee is dat hierdoor de problematiek vroegtijdig in beeld komt, waardoor de leerling geholpen kan worden en het ziekteverzuim niet leidt tot schooluitval.

De school houdt contact met iedere leerling die niet op school is. Zodra het ziekteverzuim zorgwekkend wordt (zie criteria hieronder) vindt er een gesprek plaats met leerling en ouders. Na dat gesprek kan de school, in overleg met de leerling en/ of de ouders, besluiten de leerling aan te melden bij de jeugdarts voor onderzoek, ondersteuning en advies.

[Handboek MAZL](#)

Het signaleren van risico's

Bij zorgwekkend ziekteverzuim wordt een gesprek met de leerling en/of de ouders gestart. De criteria zijn:

- In het primair onderwijs 5 ziekmeldingen per schooljaar of er 10 schooldagen per schooljaar ziekteverzuim.
- In het voortgezet onderwijs vierde ziekmelding in 12 weken of een ziekmelding die langer dan 6 schooldagen aaneengesloten duurt.
- In het MBO bepaalt de school de criteria. Deze worden vermeld in de schoolgids. Er wordt geadviseerd de criteria uit het voortgezet onderwijs aan te houden.

Bij zorgen kan de school altijd eerder het gesprek met de leerling aangaan.

De werkwijze bestaat uit acht stappen:

1. De ziekmelding komt binnen op school. De conciërge of receptie informeert wanneer de leerling (of de ouders) verwacht weer naar school te kunnen komen.
2. De school neemt contact op met de ouders om te informeren hoe het gaat.
3. Bij zorgwekkend verzuim gaat de school in gesprek met de leerling en de ouders. In het gesprek wordt gekeken wat de school kan betekenen en welke afspraken gemaakt kunnen worden over begeleiding.
4. De school kan contact hebben met de JGZ om te overleggen of een consult met een jeugdarts nodig is. Dit is een optionele stap.
5. Na overleg met de leerling en de ouders kan een consult met de jeugdarts plaatsvinden. De aanvraag van dit consult wordt altijd besproken met de leerling en de ouders. In dat gesprek geeft de school aan wat het doel is van het consult, dat de jeugdarts kennis heeft van de combinatie ziekte en school, dat de jeugdarts geen controlerende rol heeft en dat deze een beroepsgeheim heeft.
6. De jeugdarts nodigt de leerling en de ouders uit voor een consult en maakt een probleemanalyse. Er wordt een plan van aanpak gemaakt en er worden afspraken gemaakt over deelname aan school.
7. De school monitort het ziekteverzuim en – samen met de jeugdarts – de uitvoering van het plan van aanpak.
8. Als het ziekteverzuim stopt, blijft de school de leerling volgen. Als het ziekteverzuim niet stopt, kan een nieuw gesprek met de JGZ plaatsvinden om het plan van aanpak aan te passen.

[Voorbeeld GGD Hollands Noorden: informatie ter ondersteuning gesprek](#)

De regio Rijnmond heeft sinds 2018 ervaring met het inzetten van een soortgelijke methodiek: Preventieve Aanpak Terugdringen Schoolziekteverzuim (PATs). Inmiddels is deze methodiek geïntegreerd in MAZL, nadat beide methodieken zijn doorontwikkeld.

[Voor voorbeelden en informatie van het CJG Rijnmond](#)

[Flyer voor ouders – CJG Rijnmond](#)

Betrokken groepen

MAZL wordt gebruikt door scholen en de jeugdgezondheidszorg. De aanpak richt zich op de volgende groepen: ouders, school-medewerkers zoals receptionisten, conciërges, leraren, mentoren, ondersteunings-, leerjaar- en verzuimcoördinatoren, jeugdartsen en leerplichtambtenaren.

Samenwerking

MAZL kan alleen worden gestart als de JGZ-organisatie een licentieovereenkomst heeft met het Nederlands Centrum voor Jeugdgezondheid. Vervolgens zijn gemeenten en JGZ-organisaties aan zet om scholen te attenderen op deze methodiek.

Elke JGZ-organisatie heeft een MAZL-coördinator. Deze jeugdarts staat in contact met alle betrokkenen binnen de school – de ondersteuningscoördinatoren, mentoren en deelnemers van het zorgoverleg op school (waaronder jeugdprofessional, schoolmaatschappelijk werk, leerplichtambtenaar en wijkagent).

Behalve de concrete stappen die in het geval van ziekteverzuim worden doorlopen, worden leerlingen waarbij sprake is van zorgwekkend verzuim ook besproken in het zorgoverleg op school.

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

De meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling wordt door professionals gebruikt om eerder en beter te kunnen handelen bij een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling. De meldcode geldt voor een groot aantal sectoren: gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, jeugdhulp en justitie.

De meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling introduceert vijf stappen die de professional helpen bij het handelen bij een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling. Het gaat om de volgende stappen:

1. In kaart brengen van signalen
2. Overleggen met een collega of indien nodig met Veilig Thuis
3. In gesprek gaan met betrokkene(n) om de zorgen te delen
4. Afweging maken van de ernst van de situatie
5. Een beslissing nemen. Het (sectorspecifieke) afwegingskader in de meldcode helpt de professional bij het nemen van een beslissing.

De naam ‘meldcode’ brengt soms verwarring met zich mee waardoor mensen denken dat het gaat om een meldplicht. Het gaat bij dit instrument echter niet om een verplichting om te melden. De professional maakt door middel van de stappen een afweging of hij zelf hulp kan bieden of dat een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk is. De professional is daarbij wel gebonden aan het (sectorspecifieke) afwegingskader. Dat betekent onder meer dat bij een vermoeden van acute of structurele onveiligheid vrijwel altijd een melding gedaan zal worden.

De overheid heeft een algemene meldcode vastgesteld. Elke sector of beroepsgroep heeft vervolgens zijn eigen meldcode en afwegingskader vastgesteld. Professionals zijn gebonden aan de meldcode van hun eigen beroepsgroep.

Zie voor het basismodel: [Meldcode Rijksoverheid](#)

Voor psychologen, (psycho)therapeuten, sociaal werken en jeugd- en gezinsprofessionals zie: [factsheet afwegingskader](#) & [afwegingskader doorklikhulp](#)

Voor artsen zie: [KNMG Meldcode](#)

Voor onderwijs zie: [handelingskader meldcode onderwijs](#)

Bij (vermoedens van) eengerelateerd geweld is een [factsheet](#) opgesteld, omdat er bij deze vorm van geweld specifieke aandachtspunten gelden.

Het signaleren van risico's

De meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling biedt professionals handvatten hoe om te gaan met vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. Wanneer een professional op basis van signalen vermoedt dat sprake is van geweld, volgt hij/zij de stappen uit de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling om uit te zoeken wat er aan de hand is.

Het signaleren van risico's maakt deel uit van het professionele handelen van de verschillende professionals. Dit staat los van het afgeven van een signaal aan de Verwijsindex, maar in stap 3 van het basismodel van de meldcode wordt wel gevraagd na te denken over het afgeven van een signaal aan de Verwijsindex. In de praktijk denken professionals soms al in stap 1 of stap 2 van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling na over het afgeven van een signaal aan de Verwijsindex. Het kan ook zijn dat een jeugdige al langer in de Verwijsindex staat als met de stappen van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling begonnen wordt.

Kindcheck

Ook wanneer de professional alleen in aanraking komt met de volwassenen in het gezin, kunnen signalen van kindermishandeling worden opgevangen. Daarom is de [kindcheck](#) onderdeel van het basismodel van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. De kindcheck houdt in dat er nagegaan wordt of

volwassenen die in complexe of risicovolle situaties verkeren, voor minderjarige kinderen zorgen en of deze kinderen bij hen veilig opgroeien. De kindcheck is onderdeel van stap 1 van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Betrokken sectoren

Het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling gebeurt door alle professionals in de sectoren gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, jeugdhulp en justitie. Iedere sector heeft een eigen handelingskader.

Hoe worden risico's met elkaar verbonden?

In het stappenplan van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is voorzien in overleg met een collega (stap 2) en het in gesprek gaan met de betrokkene, zoals een jeugdige (stap 3). Het in gesprek gaan met de jeugdige is in de meeste situaties belangrijk, omdat het de jeugdige de kans geeft om te worden gehoord en laat weten dat hij of zij serieus wordt genomen. De jeugdige kan meedenken over oplossingsrichtingen en informatie delen over bijvoorbeeld andere professionals die betrokken zijn of een rol kunnen hebben in de oplossing. Na overleg met en [toestemming](#) van de jeugdige en/of de ouders kan contact opgenomen worden met deze andere professionals.

In sommige situaties, zoals bijvoorbeeld bij [eengerelateerd geweld](#), kan het beter zijn om niet direct in gesprek te gaan, maar om eerst met een deskundige te overleggen.

Wanneer een melding bij Veilig Thuis plaatsvindt (bij stap 5) beoordeelt deze organisatie eerst of de melding doorgestuurd kan worden naar een lokale hulpverlener. Als dat niet mogelijk is gaat Veilig Thuis zelf in gesprek met het gezin. Daarbij wordt nauw samengewerkt met al betrokken professionals. Overigens kan in stap 2 van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling ook met Veilig Thuis worden gesproken om advies te vragen; dat kan volledig anoniem.

Kansrijke start

Het actieprogramma Kansrijke Start wil bereiken dat aanstaande ouders een weloverwogen keuze kunnen maken om een kind te krijgen, gezond zwanger worden, dat kinderen zo gezond mogelijk geboren worden en dat ouders voldoende steun en mogelijkheden hebben om hun kind gezond en kansrijk op te laten groeien. In een lokale coalitie Kansrijke Start maken betrokken professionals uit het medisch en sociaal domein afspraken over hoe zij samenwerken tijdens de eerste 1000 dagen, zodat (aanstaande) ouders tijdig de juiste zorg en ondersteuning krijgen. Inmiddels zijn alle gemeenten bezig met het bouwen of verder versterken van de lokale ketenaanpak Kansrijke Start, via lokale en/of regionale coalities Kansrijke Start.

Lokale ketenaanpak

De basis van kansrijke start is dat elke gemeente een lokale ketenaanpak Kansrijke start heeft (zie [Gezond en Actief Leven Akkoord](#)). De ketenaanpak bestaat uit goede samenwerkingsafspraken tussen het medische, sociale en informele domein om te komen tot een doorlopende lijn van ondersteuning voor (aankomende) gezinnen in een kwetsbare situatie gedurende de eerste 1000 dagen van kinderen. Het gaat om vroegtijdig signaleren van gezinnen in een kwetsbare situatie vanuit de geboortezorg of de GGZ-zorg (verzekeraars) en het sociaal domein (gemeenten), het zo nodig inzetten van een prenataal huisbezoek door de jeugdgezondheidszorg (gemeenten) en het inzetten van de juiste hulp en ondersteuning (interventies) vanuit de jeugdgezondheidszorg en het sociaal domein.

Zie ook:

[Actieprogramma Kansrijke Start](#)

[Handreiking Kansrijke Start](#)

[Bouwstenen en succesfactoren](#)

Het signaleren van risico's

Met deze werkwijze kunnen risico's voor jonge kinderen al vroeg, zelfs al voor de geboorte, worden gesignaleerd. Het programma richt zich op de eerste 1000 dagen van het kind, gerekend vanaf de conceptie. Stress, rook, slechte voeding, mishandeling of andere risicofactoren in de eerste 1000 dagen van het kind hebben veel impact op de gezondheid en ontwikkeling van het kind en beïnvloeden daarmee een gezonde, veilige en kansrijke start.

Bij de risicofactoren kan gedacht worden aan risico's op het gebied van gezondheid, financiën, armoede, veiligheid en wonen. Het gaat daarmee om medische, sociale én economische factoren.

Betrokken professionals

Het signaleren van kwetsbare gezinnen gebeurt door alle professionals die met (toekomstige) ouders werken. Gedacht kan worden aan verloskundigen, gynaecologen, kraamzorg, huisartsen, de jeugdgezondheidszorg waaronder het consultatiebureau, de lokale teams, de kinderopvang, het welzijnswerk, de ggz en de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking.

Het 'vinden' van de juiste doelgroepen gebeurt lokaal door het verzamelen van informatie. Informatiebronnen zijn bijvoorbeeld beleid en visies, cijfers, welke overleggen met welke partners er zijn, wat de kwaliteit van de relaties is en welke relevante samenwerkingsverbanden er zijn. De informatie wordt bij elkaar gelegd zodat een beeld kan worden verkregen bij welke doelgroep(en) en in welke wijken/gebieden de meeste problemen spelen. Aan de hand daarvan kan worden bekeken wat de belangrijkste opgaven, kansen en mogelijkheden zijn.

Hoe worden risicosignalen met elkaar verbonden?

Eén van de onderdelen van het programma Kansrijke start is het vroegtijdig signaleren van risico-zwangerschappen. De melding dat sprake is van een kwetsbare zwangerschap kan door de professional met toestemming van de moeder worden gedaan bij de jeugdgezondheidszorg of het lokale team. Vanuit de jeugdgezondheidszorg kan deze ouder(s) een prenataal huisbezoek aangeboden krijgen, om te bepalen welke hulp of zorg nodig is in het gezin.

Samenwerken met de mensen waar het om gaat

Eén van de succesfactoren van een Kansrijke Start is om samen te werken met de mensen waar het om gaat, zodat de interventies die worden ingezet aansluiten bij de behoeften van de gezinnen.

Gemeenten en jeugdgezondheidszorg

Centraal bij Kansrijke start staat het bouwen van lokale coalities. Gemeenten hebben daarin een belangrijke voortrekkersrol. In zowel het Gezond en Actief Leven Akkoord als in het Integraal Zorgakkoord is afgesproken dat per 1 januari 2024 alle gemeenten een lokale coalitie hebben gevormd. Daarnaast is de jeugdgezondheidszorg een belangrijke schakel in het verbinden en versterken van de jeugdpreventieketen, omdat zij preventieve zorg bieden aan vrijwel elke jeugdige tussen 0-18 jaar.

Regionale samenwerking

Ook op regionaal niveau biedt Kansrijke start mogelijkheden om samen te werken. In een regionale coalitie of door samenwerkingsafspraken wordt de regionale situatie in kaart gebracht, op basis waarvan kan worden bepaald voor welke vraagstukken regionale samenwerking nodig is.

Zie ook:

[Praktijkvoorbeeld regionale coalitie Zuid-Holland-Zuid](#)

[Praktijkvoorbeeld regionale coalitie Friesland](#)

Samenwerkingspartijen

Algemene informatie

Er zijn verschillende plekken waar professionals werken met jeugdigen en gezinnen en waar eerste signalen worden opgevangen over risico's. Denk aan scholen, de huisarts, de kinderopvang, of de straat. Professionals die veel met jeugdigen werken, zijn vaak de eersten die veranderingen in hun gedrag of houding zien. Mogelijk schuilt er achter deze verandering een hulpvraag. Hoe eerder de hulp bij deze jeugdigen wordt geboden, hoe efficiënter de hulp vaak is. Om die reden is het belangrijk dat de signalen die vroegtijdig worden opgevangen met elkaar worden verbonden en er snelle opvolging is als dat nodig is.

Er ligt een kans voor professionals die onderdeel zijn van lokale teams (sociale wijkteams, gebiedsteams, et cetera) om deze signalen met elkaar te verbinden, door nauwe onderlinge contacten te onderhouden met de op deze plekken aanwezige professionals. In verschillende gemeenten wordt op deze manier al gewerkt aan vroegsignalering (zie kader). Deze handreiking geeft informatie over hoe dit voor de verschillende samenwerkingspartijen in z'n werk kan gaan. Per samenwerkingspartij geeft de handreiking informatie over wat deze partij kenmerkt en wat aandachtspunten zijn om in te zetten op vroegsignalering en het bieden van de juiste hulp.

Vroegsignalering betekent het vroegtijdig herkennen van signalen die wijzen op mogelijke problemen in de ontwikkeling of het welzijn van een kind. Door deze vroege herkenning kunnen passende interventies en ondersteuning sneller worden ingezet, wat kan helpen om ernstigere problemen te voorkomen.

Scholen

Vanaf 4 jaar mogen kinderen naar school. Jeugdigen tussen de 5 en 16 jaar zijn leerplichtig. Dit betekent dat deze jeugdige een groot deel van hun dag doorbrengen op het primair en voortgezet onderwijs. Daarvoor zijn zij vaak te vinden op de kinderopvang. Bovendien studeren veel jeugdigen door, waardoor zij ook nog op latere leeftijd op bijvoorbeeld het mbo te vinden zijn.

Op scholen is er doorgaans ondersteuning en zorg aanwezig om scholieren te helpen die vastlopen op school of tegen andere problemen aanlopen. Dit kan belegd zijn bij leraren die hier een deel van de tijd voor beschikbaar zijn, of bij een intern begeleider (IB'er). Op grotere scholen is er vaak ook een zorgteam. Deze kan bestaan uit verschillende personen, zoals bijvoorbeeld een zorgcoördinator, orthopedagoog of vertegenwoordiger van de GGD of leerplichtambtenaar. Dit team bespreekt vanuit een brede blik individuele gevallen, en zorgt ervoor dat op tijd de juiste hulp wordt geboden. Zij houden zich bezig met specifieke leerproblemen, maar soms gaat het ook over bredere persoonlijke problematiek of om problemen thuis. Wanneer er zorgen of vermoedens zijn over fysiek, psychisch of seksueel geweld en verwaarlozing, zijn scholen verplicht om de [meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#) te gebruiken.

Om op tijd problemen van jeugdigen te herkennen, zorgen sommige gemeenten er voor dat een medewerker van het lokale team (parttime) aanwezig is op de verschillende scholen. Sommige gemeenten zorgen bijvoorbeeld dat er altijd een medewerker van het lokale team aanwezig is, terwijl andere gemeenten inzetten op een aantal uur per week (bijvoorbeeld vier uur per week op de basisscholen en zes uur per week op voortgezet onderwijs scholen). De inzet is ook sterk afhankelijk van de grootte van de school. De medewerker van het lokale team maakt dan vaak onderdeel uit van het zorgteam. Deze aanwezigheid van lokale teams kan bijdragen aan vroegsignalering en afstemming omdat de medewerkers van het lokale team goed de weg weten in de omgeving, en daardoor weten welke partij de juiste zorg kan bieden. Een duidelijk signaal is bijvoorbeeld regelmatig of langdurig verzuim (zie ook [MAZI](#) en hieronder).

Daarnaast helpt het ook dat leraren en de medewerkers van het lokale team elkaar kennen en dat de medewerkers van het lokale team herkenbaar zijn voor de leerlingen door middel van hun aanwezigheid. Ook is het informeren van ouders belangrijk, zodat zij weten waar ze terecht kunnen met zorgen, omdat ouders niet vaak op school zijn en aanwezigheid van het lokale team daarmee niet toereikend is. Zo kan er voor worden gekozen om in de jaarlijkse schoolgids een foto van de medewerkers van het lokale team te

plaatsen, met contactgegevens en uitleg van de functie, zodat er een duidelijk gezicht bij de aanpak is. Dit maakt dat leerlingen of ouders weten dat deze ondersteuning bestaat, verlaagt de drempel en maakt duidelijk wanneer de gesprekken zijn. Het is om die reden ook belangrijk dat de medewerker van het lokale team een herkenbare vindbare plek op school heeft, zoals een eigen kantoorje. Zo kan de leerling zelf hulp opzoeken. Soms is het ook nodig om een leerling even uit het klaslokaal te halen.

Privacy

Een belangrijk aandachtspunt bij deze en andere werkwijzen zijn de randvoorwaarden bij het uitwisselen van gegevens. De school mag met een medewerker van de gemeente over een jeugdige praten, als de jeugdigen en/of de ouders hierover zijn geïnformeerd en expliciet [toestemming](#) hebben gegeven.

Voordat kinderen naar school gaan, kunnen zij naar de **dagopvang** (kindercentrum of gastouder) gaan. Zodra zij naar de basisschool gaan zijn er (buiten de schooltijden) meerdere mogelijkheden van **kinderopvang**: zoals buitenschoolse (BSO), tussenschoolse (TSO) en voorschoolse opvang (via een kindercentrum of een gastouder). Professionals kunnen ook op deze plekken risico's bij jeugdigen en gezinnen signaleren. Het is van belang dat deze professionals weten wat zij moeten doen in welke situatie en dat er lijntjes bestaan met de jeugdgezondheidszorg en met de (sociale) wijkteams van gemeenten.

Afspraken met de school

Een ander aandachtspunt is het maken van afspraken tussen een lokaal team/gemeente en school. Niet alles in de samenwerking is direct vanzelfsprekend, zoals hoe de samenwerking wordt vormgegeven, of de medewerker van het lokale team onderdeel wordt van het zorgteam, et cetera. Om ervoor te zorgen dat er een duidelijke verdeling van verantwoordelijkheden is, dient in ieder geval nagedacht te worden over de volgende punten:

- Hoe zijn de rollen en verantwoordelijkheden verdeeld tussen gemeente, lokaal team en school?
- Wie financiert de aanwezigheid van de medewerker van het lokale team?
- Wie betaalt voor het gebruik van een ruimte op school?
- Hoe wordt de samenwerking vormgegeven?
- Hoe is de privacy van de jeugdigen en/of ouders geborgd? Hoe wordt geborgd dat er alleen over een jeugdige wordt gesproken en [informatie uitgewisseld](#), als er een grondslag is?

Met betrekking tot die samenwerking is het voor de medewerker van het lokale team belangrijk om het volgende te weten:

- Hoe komen de signalen over jeugdigen bij de medewerker van het lokale team terecht? Gebeurt dit middels aanmeldformulieren, of wordt (afwijkend) verzuim standaard gemeld?
- Wie informeert de ouders, zodat zij op de hoogte zijn en eventueel kunnen aansluiten bij een overleg?
- Wie vraagt advies aan of informeert Veilig Thuis wanneer dit nodig is?

Door rekening te houden met deze aandachtspunten, is het mogelijk om een effectieve bijdrage te leveren aan vroegsignalering middels aanwezigheid. Dit draagt bij aan het bieden van betere zorg en het voorkomen van grotere problemen.

Gemeente Enschede hanteert een werkwijze waarbij medewerkers van de wijkteams ingezet worden op de scholen, en waarbij zij aansluiten op bestaande structuren zoals een zorgoverleg, om zo bij te dragen aan vroegsignalering en het bieden van de juiste hulp. Zij geven aan dat de afspraken per scholen wel verschillen, omdat iedere school weer anders is. Zo is bijvoorbeeld de grootte van de school bepalend voor de tijdsinzet vanuit de wijkteammedewerker, en zijn er per school andere afspraken over hoe signalen binnenkomen. Ook vindt er een paar keer per jaar een overleg plaats tussen de schoolwijkcoaches.

Meer Aandacht voor Ziekgemelde Leerlingen (MAZL)

Een duidelijk signaal dat het minder goed gaat met kinderen is wanneer zij regelmatig of langdurig verzuimen. Hiervoor bestaat de MAZL-methodiek [[MAZL-handboek](#)]. MAZL is een methodiek van het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ) voor 'de aanpak van ziekteverzuim bij scholieren in het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en het MBO.

Bij MAZL is sprake van vroegsignalering, omdat bij meerdere keren ziekteverzuim een gesprek met de leerling en/of de ouders wordt gestart. De MAZL-aanpak wordt gestart wanneer is voldaan aan de volgende criteria óf wanneer de school zich zorgen maakt:

- In het primair onderwijs 5 ziekmeldingen per jaar of er 10 schooldagen ziekteverzuim.
- In het voortgezet 12 weken ziekteverzuim of wanneer een ziekmelding langer dan 6 schooldagen duurt.
- In het MBO bepaalt de school de criteria. Deze worden vermeld in de schoolgids.

De werkwijze bestaat uit acht stappen, meer informatie '[Meer Aandacht voor Ziekgemelde Leerlingen \(MAZL\)](#)'.

Huisartsen

Een andere plek waar jeugdigen vanaf vroege leeftijd komen is de huisarts. De huisarts heeft vaak een goed beeld van een kind, omdat ze met regelmaat langskomen met (kleine) zorg- en gezondheidsvragen. De huisarts bouwt hierdoor een goede relatie op, waardoor er ook zicht kan ontstaan op eventuele afwijkingen in het gedrag of de zorgvraag.

Binnen de kaders van een consult is het voor huisartsen echter moeilijk om te achterhalen welke hulpvragen er (nog meer) spelen bij de jeugdige en binnen een gezin en is het moeilijk om de hulpverlenings-geschiedenis met jeugdige en/of ouders te bespreken. De ruimte ontbreekt om na te gaan of er al andere risico's zijn gesignaleerd bij het gezin en om af te stemmen met andere hulpverleners die (mogelijk) al betrokken zijn bij de jeugdige en/of ouders. Bij sommige huisartsen is wel een praktijkondersteuner jeugd (POH-jeugd) aanwezig. De POH-Jeugd ondersteunt de huisarts, en biedt psycho-educatie, ondersteunende gesprekken en opvoedondersteuning. Zij kunnen cliënten verwijzen naar specialistische jeugd-ggz, het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) of lokale teams.

Het is mogelijk dat de huisarts geen POH-jeugd in de praktijk heeft, of dat de huisarts en POH-jeugd beide te druk zijn of om een andere reden niet voldoende aan vroegsignalering toekomen. Een optie is dan om een medewerker van het lokale team aanwezig te laten zijn (op bepaalde tijden) in de praktijk van de huisarts. Dit kan in verschillende vormen; medewerkers van het lokale team kunnen een eigen kantoorruimte hebben, waar de huisarts de jeugdige en/of de ouders eventueel naar toe kan sturen, en waar inloopsprekuren gehouden worden. Ook kan de huisarts een wekelijks overleg inplannen om met de medewerker van het lokale team eventuele zorgen over jeugdigen te bespreken. Dat gebeurt uiteraard anoniem, en als het wel nodig is om persoonsgegevens te delen na uitdrukkelijke toestemming van de jeugdige en/of de ouders, (zie pagina [Informatie-uitwisseling en privacy](#)).

Dit kan van toegevoegde waarde zijn, omdat de medewerkers van het lokale team goed zicht hebben op de lokale sociale kaart, en daardoor weten welke partij de juiste hulp kan leveren als dat nodig is (zie pagina [rol lokale teams](#)). Ook is het mogelijk dat er directe zorgen of vermoedens zijn over fysiek, psychisch of seksueel geweld en verwaarlozing, in dat geval doorloopt de huisarts de stappen van de [meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#).

Het Nederlands Jeugdinstituut heeft praktijkkennis over de samenwerking tussen huisarts en lokaal team in beeld gebracht. Ook de POH-jeugd speelt een belangrijke rol in deze [publicatie](#). Het document schetst duidelijk de taken van een jeugdprofessional bij de huisarts; zoals

- Vraagverheldering (triage en screening)
- Laagdrempelige advisering bieden
- De huisarts ondersteunen met informatie en advies

Het maakt niet uit of deze jeugdprofessional nu een medewerker van het lokale team is, of een POH-jeugd. Ook schetst het document de meerwaarde van deze aanpak voor alle doelgroepen (kind en ouders, de huisarts zelf en de gemeente) en gaat het in op geleerde lessen uit de praktijk. Deze werkwijze draagt bij aan vroegsignalering en het bieden van de juiste zorg.

Privacy

De huisarts kan geen informatie delen met de medewerker van het lokale team als er geen toestemming is van de jeugdige en/of de ouders. Die toestemming is zowel nodig als grondslag voor de gegevensverwerking als voor de doorbreking van het beroepsgeheim. Datzelfde geldt voor de medewerker van het lokale team; hij kan geen informatie van de huisarts ontvangen dan wel teruggeven aan de huisarts zonder toestemming van de jeugdige en/of de ouders.

Het belangrijkste is om de jeugdige en/of de ouders te blijven betrekken, hen te informeren en [toestemming te vragen](#) voor het eventueel delen van informatie.

Werkdruk

Gemeenten waar al op deze manier wordt gewerkt, geven aan dat de huisartsen gedurende de dag volledig volgepland zijn, waardoor er geen tijd is om met de medewerker van het lokale team te overleggen. Een oplossing die in een gemeente is gekozen is om het overleg in de avonduren te laten plaatsvinden, bijvoorbeeld tussen 18.00 en 19.00 uur. Overdag kan de medewerker van het lokale team een eigen inloopsprekuur houden op de praktijk. Ook geven gemeenten die positieve ervaringen met deze werkwijze hebben aan dat de financiering van de medewerker van het lokale team vanuit de gemeente zelf dient te komen, en dat dit een kracht is waardoor veel huisartsen 'ja' zeggen op de samenwerking.

Jeugdgezondheidszorg

De jeugdgezondheidszorg betreft de zorg die aan alle (aanstaande) ouders/opvoeders en kinderen wordt aangeboden, ook wanneer er geen hulpvraag is. De JGZ kent verschillende namen en fysieke locaties; zo zijn er Centra voor Jeugd en gezin (CJG's), Ouder- en Kindcentra, het consultatiebureau in het Gezondheidscentrum, een GGD- of Thuiszorggebouw. Elke school (basis-, speciaal of voortgezet onderwijs) werkt samen met de JGZ, bijvoorbeeld door middel van aanwezigheid van een eigen JGZ-team met een jeugdarts, jeugdverpleegkundige en JGZ-assistente. De aard van deze zorg is preventief, doordat ouders en hun kind worden uitgenodigd om vragen over opvoeding en opgroeien te bespreken, waardoor in een vroeg stadium eventuele problemen kunnen worden gesignaleerd. Gezond en veilig opgroeien is überhaupt het doel van de jeugdgezondheidszorg.

De JGZ is al betrokken bij kinderen vanaf de zwangerschap (bijv. omdat ouders gedurende de zwangerschap ook al bij het consultatiebureau kunnen komen). Ook zonder hulpvraag komt de JGZ in contact met jeugdigen en/of hun ouders, waardoor een kans ontstaat om in een vroeg stadium opkomende hulpvragen en risico's te signaleren. Dit maakt het een belangrijke vindplaats. De JGZ heeft een werkwijze om actief multiprobleemgezinnen te benaderen (werkt 'outreaching') en doet dat door bijvoorbeeld op de scholen, huisartsen of kinderdagverblijven aanwezig te zijn (of regelmatig contact te hebben). Ook bestaan er vaak korte lijntjes tussen de jeugdgezondheidszorg en de lokale teams. Het is belangrijk om deze korte lijnen, ook in de aanloop naar de afschaffing van de Verwijsindex, te onderhouden en mogelijk zelfs te intensiveren. Een belangrijk aandachtspunt is dat persoonsgegevens pas na toestemming van de jeugdige en/of de ouders worden gedeeld, (zie pagina [Informatie-uitwisseling en privacy](#)).

Er bestaat een handleiding '[Outreaching werken in de Jeugdgezondheidszorg](#)', specifiek gericht op uitvoerders, stafmedewerkers en managers. De handleiding geeft handvatten bij het organiseren van bemoeizorg in de JGZ. Het gaat o.a. in op werkzame factoren, zoals een actieve, informele benadering, een gezinsgerichte aanpak en het bieden van praktische ondersteunen. Ook bevat de handleiding een stappenplan, namelijk:

- Onderzoeken van het signaal;
- Contact leggen;
- Contact maken;
- Gezinsplan maken;
- Overdragen en afsluiten;
- Monitoren;

Daarnaast gaat de handleiding in op casussen die een goed beeld geven hoe bepaalde situaties kunnen worden aangepakt. Alle aspecten van outreachend werken worden behandeld, tot en met de implementatie ervan. Ook bij deze werkwijze is het bewaken van privacy van belang (zie [privacy](#)).

Kansrijke start

Om specifiek zwangere vrouwen en jonge ouders tijdig van hulp te voorzien, is een landelijk actieprogramma Kansrijke start ingezet. Daarbij wordt aangesloten bij organisaties die werken met zwangere en jonge ouders, zodat kwetsbare gezinnen al vroeg ondersteuning kunnen krijgen en problemen bij het kind voorkomen kunnen worden. In lokale coalities werken professionals samen, waardoor zij elkaar beter weten te vinden en naar elkaar door kunnen verwijzen.

[voor meer informatie [klik verder](#)]

Politie en justitie

Afhankelijk van de situatie, kan een jeugdige in aanraking komen met de politie, bureau Halt, of de jeugdreclassering. Ieder van deze partijen heeft een andere rol. Bureau Halt richt zich op de doelgroep van jeugdigen die voor het eerst in aanraking komen met de politie. Een van de belangrijkste taken van bureau Halt is dan ook signaleren of extra zorg wenselijk of nodig is. Bij veel politie-eenheden zijn jeugdagenten aanwezig. Dit zijn agenten die zich (soms parttime) bezighouden met het leggen van de verbinding tussen jeugdigen en de politie. Zij leggen contact met jeugdigen op straat, maar gaan ook naar winkelcentra, buurthuizen, verenigingen en clubs. Sommige politie-eenheden hebben een jeugdinterventieteam voor jeugdigen tot en met 18 jaar (en soms tot 23 jaar). Deze teams bestaan uit een (jeugd- of wijk)agent en een maatschappelijk werker en/of jongerenwerker. Politie en Halt staan in nauw contact met het zorg- en sociaal domein wanneer dat nodig is. De jeugdreclassering bevindt zich meer aan de achterkant van de justitiële keten. Als jeugdigen te maken hebben met jeugdreclassering, is er meestal al het nodige voorgevallen (inclusief een veroordeling) en is er vaak al sprake (geweest) van hulpverlening. Toch kunnen ook juist jeugdreclasserders (nieuwe) signalen oppikken over de jeugdige en het gezin van situaties die nog niet bekend waren en over andere jeugdigen en gezinnen in het netwerk van de jeugdige. In het geval dat er signalen worden opgepikt over huiselijk geweld of kindermishandeling, bestaat de [meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#).

Contact tussen politie en justitie en de zorg- en het sociaal domein vindt ook plaats via multidisciplinaire overleggen (MDO's), zoals een zorg- en veiligheidstafel of een casusoverleg bij het Zorg- en Veiligheidshuis. Meerdere partijen vanuit het veiligheids- en sociaal domein zitten bij elkaar om individuele casussen te bespreken. De invulling van een MDO, en welke professionals daarbij aanwezig zijn, verschilt sterk per gemeente. Een mogelijkheid kan zijn om de jeugdige en/of de ouders mee te nemen naar dit soort overleggen.

Privacy

Het uitgangspunt is om casussen tijdens het MDO geanonimiseerd te bespreken. Daarbij geldt als uitgangspunt dat anonimiseren meer is dan alleen de naam vervangen, omdat door het noemen van gegevens en bijzondere persoonsgegevens zoals gezondheidsgegevens uit een casus in kleinere gemeenten te herleiden is naar een persoon. Voorts is het belangrijk om tijdens MDO's te verifiëren of iedereen dezelfde werkwijze rondom het delen van persoonsgegevens hanteert, zodat duidelijkheid bestaat wanneer een casus niet-geanonimiseerd wordt besproken en de jeugdige en/of ouders om toestemming wordt gevraagd. Vaak maakt een MDO gebruik van een [privacyprotocol](#).

Bureau Halt is een partij die bij vele 'vroegsignaleringsoverleggen' over jeugdigen aanwezig is. Zo'n overleg heeft vaak een naam zoals 'Zorgoverleg Risicjongeren', of 'Vroegsignaleringsoverleg Risico-jongeren'. In deze overleggen wordt er opgesomd wie er betrokken zijn, en kan aan de hand daarvan worden bepaald wie de regie oppakt. Bureau Halt heeft zelf een signaleringsfunctie. De doelgroep van Halt zijn jeugdigen tussen de 12 en 18 jaar, die een licht strafbaar feit plegen. Zij voeren met deze jeugdigen en/of ouders een telefonisch gesprek om een startgesprek in te plannen. In dit startgesprek besteden ze tijd aan hun signaleringsinstrument, waarbij ze een uitvraag doen over hoe het gaat op school, wat de jeugdige doet in zijn/haar vrije tijd, middelengebruik, geweld thuis en andere zaken. Zo proberen ze zicht te krijgen op eventuele achterliggende problematiek, en kunnen ze eventueel doorverwijzen. Ook brengt Halt de hulpverlening in kaart, zowel uit het verleden als nu. Ze vragen welke hulpverlening betrokken is en of dit voldoende is. Door dit signaleringsinstrument in te zetten, haalt Halt laagdrempelig veel informatie op, die ze later (met toestemming van de jeugdige en/of de ouders/voogd) kunnen delen in 'vroegsignaleringsoverleggen', om zo te werken aan passende hulp.

Bijlage 1: Wat is de Verwijsindex?

De Verwijsindex is een landelijk elektronisch informatiesysteem waarin professionals (vroegtijdig) een jeugdige (tot 23 jaar) kunnen signaleren, wanneer er een vermoeden is dat bij een jeugdige sprake is van bepaalde risico's om gezond en veilig op te groeien. Het doel van de Verwijsindex is dat de jeugdige de zorg, hulp of bijsturing krijgt die hij nodig heeft om zich te ontwikkelen tot volwassene, en wel op een zo vroeg mogelijk moment. De Verwijsindex brengt hiervoor professionals met elkaar in contact. Vroegsignalering betekent dus het vroegtijdig herkennen van signalen die wijzen op mogelijke problemen in de ontwikkeling of het welzijn van een kind. Door deze vroege herkenning kunnen passende interventies en ondersteuning sneller worden ingezet, wat kan helpen om ernstigere problemen te voorkomen.

De wetgeving over de Verwijsindex is op 1 augustus 2010 door middel van de Wijzigingswet Wet op de jeugdzorg in werking getreden. Sinds 1 januari 2015 is de Verwijsindex geregeld in [paragraaf 7.1 van de Jeugdwet](#).

De wettelijke regeling van de Verwijsindex geeft gemeenten een regierol. Bij die regierol hoort dat gemeenten zich inspannen om organisaties en professionals te motiveren om samen te werken. Daarom heeft de wetgever besloten om te werken met samenwerkingsafspraken: ieder college van burgemeester en wethouders (hierna: college) is wettelijk verplicht om het gebruik van de landelijke Verwijsindex te bevorderen en moet daartoe afspraken maken met de organisaties en professionals die binnen de gemeente werkzaam zijn. Gemeenten mogen de afspraken inhoudelijk zelf vorm geven naar de lokale situatie. De samenwerkingsafspraken worden in de praktijk door partijen geformaliseerd in een convenant. Partijen die eenmaal aangesloten zijn bij een convenant, hebben zich daarmee verplicht

Tot implementatie van de Verwijsindex en het bevorderen van het gebruik daarvan binnen de eigen organisatie. Omdat gemeenten deze samenwerkingsafspraken regionaal vormgeven, zijn 'convenantgebieden' ontstaan. Deze convenantgebieden zijn aangesloten op een regionaal signaleringssysteem (ook wel regionale verwijsindex of regionaal signaleringssysteem genoemd) via een (ICT-)leverancier. De leverancier verzorgt de koppeling aan de landelijke Verwijsindex. Het beheer van de landelijke Verwijsindex is neergelegd bij het [CIBG](#).

Een groot aantal instanties en functionarissen valt onder de werking van de Verwijsindex. Hier is voor gekozen vanuit de gedachte dat een breed palet aan professionals betrokkenheid heeft bij jeugdigen en het doel van de regeling – betere zorg aan jeugdigen door vroegtijdige afstemming en samenwerking – alleen mogelijk is wanneer al die professionals gebruik kunnen maken van de Verwijsindex. De Verwijsindex kan gebruikt worden in zeven domeinen: jeugdhulp; jeugdgezondheidszorg; gezondheidszorg; onderwijs; maatschappelijke ondersteuning; werk en inkomen; en politie en justitie. Het gaat onder meer om aanbieders van jeugdhulp, uitvoerders van kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering (de 'gecertificeerde instellingen'), instanties voor verslavingszorg en gehandicaptenzorg, aanbieders van geestelijke gezondheidszorg, ziekenhuizen voor zover het spoedeisende hulp betreft, huisartsen, scholen, leerplichtambtenaren, regionale eenheden van het landelijke politiekorps, Halt-bureaus, de regionale locaties van de raad voor de kindbescherming, Veilig Thuis en gemeenten voor zover het betreft de toeleiding naar, advisering over, de bepaling van en het inzetten van een voorziening. Instanties wijzen binnen de eigen organisatie de professionals aan die bevoegd zijn om een signaal af te geven.

Als een professional die bevoegd is om een signaal af te geven zich zorgen maakt over een jeugdige, dan kan hij de jeugdige signaleren in de Verwijsindex. Mocht een andere professional die bevoegd is om een signaal af te geven zich eveneens zorgen maken en de jeugdige signaleren in de Verwijsindex, dan ontstaat in de Verwijsindex een 'match'. Vanuit de Verwijsindex wordt vervolgens een e-mailnotificatie verstuurd aan elk van de betrokken professionals. De professionals hebben dan wetenschap van de betrokkenheid van andere professionals bij de jeugdige zonder de precieze achtergrond van het signaal te kennen, en – na het raadplegen van de match in de Verwijsindex – kunnen zij contact leggen om informatie uit te wisselen. De achterliggende gedachte is dat door onderlinge afstemming en samenwerking betere zorg aan een jeugdige verleend kan worden. De Verwijsindex is daarnaast ingericht om een signaal af te geven bij de verhuizing van een jeugdige, opdat de jeugdige niet uit het zicht van de betrokken professional(s) verdwijnt.

De Verwijsindex kent sinds 2015 ook een gezinsfunctionaliteit. Het gaat om een functionaliteit die een matchbericht afgeeft wanneer twee of meer jeugdigen met dezelfde ouder gesignaleerd zijn ([artikel 7.1.2.3, eerste lid, aanhef en onder e van de Jeugdwet](#)). De gezinsfunctionaliteit werd toegevoegd omdat vanuit de praktijk bij herhaling de behoefte geuit was aan een instrument waarmee professionals minder gefragmenteerd en meer georiënteerd op het gezin zouden kunnen werken.

Bijlage 2: Waarom wordt de Verwijsindex afgeschaft?

Voormalig staatssecretaris Van Ooijen heeft in 2022 naar aanleiding van een ingediende [motie van Kamerleden Westerveld en Peters](#) besloten om de Verwijsindex als wettelijke verplichting uit de Jeugdwet te schrappen, en aanvullend daarop bestaande werkwijzen in kaart te brengen die bijdragen aan de doelstellingen van de Verwijsindex, namelijk vroegtijdige en onderlinge afstemming van professionals, zodat een jeugdige de hulp, zorg of bijsturing krijgt die nodig is.

De oorspronkelijke doelstellingen van de Verwijsindex worden nog steeds onderschreven. [Voormalig staatssecretaris Van Ooijen](#) geeft aan: “Met de inzichten uit eerdere [evaluatieonderzoeken](#) en het recente onderzoek ‘[de VIR in beeld](#)’ is echter geen zicht verkregen in de mate waarin daadwerkelijk hulp, zorg en bijsturing de jeugdigen bereikt. Daarnaast is er een groot verschil in het draagvlak voor de Verwijsindex. Met deze bevindingen en de diverse gesprekken die zijn gevoerd met gemeenten, professionals en cliëntenorganisaties heeft voormalig staatssecretaris Van Ooijen geconcludeerd dat het draagvlak onvoldoende is om te komen tot de beoogde landelijke dekking die nodig is om deze doelstellingen te kunnen waarmaken.”

In de [tweede wetsevaluatie van de Wet verwijsindex risicojongeren](#) werd geconstateerd dat de gegevensverwerkingen die plaatsvinden in de Verwijsindex niet langer te rechtvaardigen zijn, omdat het gebruik op landelijk niveau achterblijft en omdat onbekend is of de afstemming tussen professionals is toe te schrijven aan het instrument Verwijsindex of (mede) wordt veroorzaakt door andere samenwerkingsvormen in de regio. Daarmee staat niet vast dat het doel van de Verwijsindex – het bewerkstelligen van vroegtijdige en onderlinge afstemming zodat tijdig passende hulp, zorg of bijsturing kan worden verleend – met een landelijke Verwijsindex wordt bereikt. Het bewaren van persoonsgegevens in een landelijk systeem is dan een te zwaar middel.

Huidige situatie

Zolang de Verwijsindex er is, kunnen er signalen worden afgegeven en matchberichten ontvangen worden. Op dit moment is nog niet bekend wanneer de [wetswijziging van kracht wordt](#).

Alle bepalingen over de Verwijsindex worden uit [paragraaf 7.1 van de Jeugdwet](#) geschrapt. Er is vanaf dat moment geen grondslag meer voor het verwerken van persoonsgegevens in de Verwijsindex. Dat geldt voor zowel de landelijke Verwijsindex als voor de regionale verwijsindexen. In de tussentijd blijven gemeenten hun wettelijke taken betreffende de Verwijsindex uitvoeren. Dit betreft:

- Zorgen dat het mogelijk is om signalen aan de Verwijsindex af te geven, door het in stand houden van een regionaal signaleringssysteem.
- In een convenant afspraken maken over welke professionals een signaal mogen afgeven in de Verwijsindex en hoe professionals hiermee moeten omgaan.
- Regionaal het gebruik van de Verwijsindex bevorderen.

Consequenties afschaffen Verwijsindex

Na afschaffing van de Verwijsindex worden alle gegevens uit de systemen verwijderd, kan de data niet meer geraadpleegd worden en komen er (dus) geen matchberichten meer. Ook het signaleringssysteem zelf wordt beëindigd. Voor de landelijke Verwijsindex voert het [CIBG](#) deze werkzaamheden uit. Voor de regionale Verwijsindexen is dit de verantwoordelijkheid van de gemeenten. Zij zullen, in overleg met de ict-leverancier, zorgen voor verwijdering van (alle gegevens uit) de systemen.

Veldpartijen zijn door het ministerie van VWS uitgenodigd om een mogelijk alternatief voor de Verwijsindex voor te stellen binnen de wettelijke kaders.

Bijlage 3: Wanneer wordt de Verwijsindex afgeschaft?

Om een beeld te geven van het proces in tijd, is een globaal tijdsplan opgesteld tot aan de indiening bij de Tweede en Eerste Kamer. Daarbij moet gelijk genoemd worden dat dit tijdsplan slechts een indicatie is.

Internetconsultatie	Er wordt in 2025 toegewerkt naar de formele internetconsultatie. Dit is het moment waarop gemeenten en anderen het wetsvoorstel kunnen inzien en feedback mogen geven op het wetsvoorstel. De internetconsultatie duurt gemiddeld zes weken. Parallel aan deze consultatie wordt een advies gevraagd aan de daarvoor bedoelde adviesorganen, die beide formeel twee maanden hebben voor het indienen van hun advies.
Aanpassingen verwerken	Het ministerie van VWS heeft vervolgens gemiddeld één maand nodig om alle feedback te verwerken.
Voorportaal, Onderraad en Ministerraad	Het wetsvoorstel wordt vervolgens voorgelegd aan het ambtelijk voorportaal, de onderraad en de Ministerraad. Dit proces duurt gemiddeld één maand.
Advies Raad van State	Bij goedkeuring van de Ministerraad gaat het wetsvoorstel voor advies naar de Raad van State. De maximale termijn voor reactie van de Raad van State betreft drie maanden.
Nader rapport	De Regering reageert op het advies van de Raad van State met een zogenaamd nader rapport. Dit duurt gemiddeld twee maanden, afhankelijk van de uitkomst. Als het advies negatief is moet het nader rapport in de Ministerraad worden besproken voordat het wetsvoorstel kan worden ingediend bij de Tweede Kamer.
Indiening Tweede Kamer	Als het nader rapport is opgesteld kan het wetsvoorstel worden ingediend bij de Tweede Kamer. Dit proces duurt gemiddeld een maand.
Behandeling Tweede Kamer en Eerste Kamer	Over het inplannen van de behandeling van het wetsvoorstel gaan de Tweede en Eerste Kamer zelf. Het ministerie van VWS heeft hier geen invloed op.

Bijlage 4: Wie kunnen er signalen afgeven in de Verwijsindex?

De Verwijsindex wordt gebruikt in zeven domeinen:

- Jeugdhulp
- Jeugdgezondheidszorg
- Gezondheidszorg
- Onderwijs
- Maatschappelijke ondersteuning
- Werk en inkomen
- Politie en justitie

Per domein zijn organisaties aangewezen die de Verwijsindex mogen gebruiken. Het gaat onder meer om:

- Aanbieders van jeugdhulp,
- Gecertificeerde instellingen (kinderbescherming en jeugdreclassering),
- Instanties voor verslavingszorg en gehandicaptenzorg,
- Aanbieders van geestelijke gezondheidszorg,
- Spoedeisende hulp van ziekenhuizen
- Huisartsen,
- Scholen,
- Leerplichtambtenaren,
- Regionale eenheden van het landelijke politiekorps,
- Halt-bureaus
- Regionale locaties van de Raad voor de Kinderbescherming.
- Veilig Thuis
- Gemeenten bij toeleiding naar en advisering over het inzetten van gemeentelijke ondersteuning.

In sommige regio's zijn ook andere organisaties aangesloten bij de Verwijsindex. Dit is geregeld in het convenant. De signalen van deze 'extra' organisaties worden niet doorgezet naar de landelijke Verwijsindex. Het gaat om:

- Kinderopvanglocaties
- Gastouderlocaties
- Naschoolse opvang

Bijlage 5: Welke rollen en verantwoordelijkheden heb ik als gemeente?

college van burgemeester en wethouders heeft tot taak:

- Het gebruik van de Verwijsindex te bevorderen;
- Daartoe afspraken te maken met de binnen zijn gemeente werkzame instanties en functionarissen voor zover deze behoren tot een categorie die bij algemene maatregel van bestuur is aangewezen ([artikel 7.1.3.1, eerste lid, eerste en tweede volzin van de Jeugdwet](#)).
- De aansluiting van de instanties en functionarissen op de Verwijsindex ([artikel 7.1.3.1, eerste lid, derde volzin van de Jeugdwet](#)).
- Zorg te dragen voor het nagaan of degenen die signaleren, bij een matchbericht uit de Verwijsindex, contact met elkaar hebben opgenomen ([artikel 7.1.3.2, eerste lid van de Jeugdwet](#)).

Aan degene die belast is met deze laatste taak worden vanuit de Verwijsindex de matchsignalen doorgegeven die ook degenen die signaleren ontvangen ([artikel 7.1.2.3, eerste lid, aanhef en onder c-e van de Jeugdwet](#)).

Aan de wettelijke taken van het college worden in de praktijk rollen gekoppeld als ‘convenantbeheerder’, ‘functioneel beheerder’, ‘procesregisseur’ en ‘matchcoördinator’. De laatste wordt ook wel ‘zorgcoördinator’, ‘regievoerder’ of ‘matchregisseur’ genoemd.

Convenantbeheerder ([artikel 7.1.3.1 van de Jeugdwet](#))

De convenantbeheerder ziet toe op de processen binnen het lokale of regionale signaleringssysteem, doet zo nodig voorstellen voor aanpassingen van dit systeem, onderhoudt contacten met de convenantpartners en werft nieuwe convenantpartners. Ook verzorgt de convenantbeheerder het beheer van de persoonsgegevens die ten behoeve van het signaleringssysteem worden verwerkt, verschaft hij (nieuwe) gebruikers toegang tot het systeem en wijst hij de daarvoor benodigde autorisaties toe.

Matchcoördinator ([artikel 7.1.3.2 van de Jeugdwet](#))

De matchcoördinator, veelal aangewezen door de colleges van de gemeenten in het convenantgebied, heeft als taak om erop toe te zien dat na een match door professionals contact met elkaar gezocht wordt. Dit is niet de persoon die na een match door het systeem aangewezen wordt als regisseur op de verdere inhoudelijke afstemming tussen professionals. De matchcoördinator is er dus niet voor de inhoudelijke afstemming, maar alleen om professionals met elkaar in contact te brengen.

Regievoerder ([artikel 7.1.2.3, eerste lid, aanhef en onder g van de Jeugdwet](#))

Aan de regievoerder worden vanuit de Verwijsindex verhuisbewegingen van aan de Verwijsindex gemelde jeugdigen doorgegeven ([artikel 7.1.2.3, eerste lid, aanhef en onder g van de Jeugdwet](#)). De taak om na te gaan of een match vervolg krijgt (zie hiervoor), is tijdens de parlementaire behandeling ook nadrukkelijk aan de regievoerder gekoppeld. Die regievoerder kan een gemeenteambtenaar zijn, maar ook een instantie die in de gemeente een belangrijke rol in de uitvoering van het jeugdbeleid speelt.

Instantiecoördinator ([artikel 7.1.3.3 van de Jeugdwet](#))

Instanties, waaronder gemeenten, kunnen met het oog op een effectief gebruik van de Verwijsindex een binnen hun instantie werkzame 'coördinator' aanwijzen die wettelijk tot taak heeft om contactgegevens van personen die bevoegd zijn om een signaal af te geven te beheren en zo nodig aan te passen en de signalen uit de Verwijsindex te beheren. De hier bedoelde coördinator wordt in de praktijk ook wel 'instellingscoördinator' of 'instantiebeheerder' genoemd.

Verwerkingsverantwoordelijke

Voor de toepassing van de artikelen 12-23 en 33 van de [AVG](#) is 'het college' aangemerkt als de verwerkingsverantwoordelijke. Bedoeld wordt hier het college van burgemeester en wethouders (hierna: college) dat met de binnen zijn gemeente werkzame instanties en functionarissen [afspraken](#) heeft gemaakt over het gebruik van de Verwijsindex. Dit college is gezien zijn taken in de regeling van de Verwijsindex de belangrijkste adressant. Betrokkenen kunnen hun rechten uit de AVG daarom uitoefenen bij het college.

Afgever van een signaal

Ook gemeenten zijn in een aantal gevallen bevoegd om een signaal af te geven voor de Verwijsindex. Namelijk voor zover het betreft de toeleiding naar, advisering over, de bepaling van en het inzetten van een voorziening. In die gevallen wordt verwezen naar het onderdeel [professionals](#).

Contractpartij bij een systeembeheerder (bijv. Multisignaal)

De gemeente moet, in overleg met de ict-leverancier, zorgen voor verwijdering van alle gegevens (inclusief back-ups) uit de systemen. Dat betekent dat vanuit de gemeente tijdig aandacht moet zijn voor het beëindigen van de overeenkomst met de leverancier en afspraken gemaakt moeten worden over het daadwerkelijk verwijderen van de persoonsgegevens.

Ga terug naar [informatie gemeenten](#)

Bijlage 6: Informatie- uitwisseling & privacy

Algemene informatie

Informatie-uitwisseling tussen professionals is aan wet- en regelgeving gebonden, zoals de [Algemene Verordening Gegevensbescherming \(AVG\)](#). Op de volgende pagina's is per doelgroep uitgewerkt welke regels gelden met betrekking tot informatie-uitwisseling en privacy. Er wordt ingegaan op de (on)mogelijkheden om informatie uit te wisselen tussen professionals. De handreiking beschrijft niet uitputtend welke andere regels uit het gegevensbeschermingsrecht, zoals artikel 5 van de AVG, nog meer van toepassing zijn op de verwerking van deze persoonsgegevens.

Naast informatie per doelgroep is er ook informatie over leeftijdsgrenzen bij het vragen van toestemming aan de jeugdige en/of de ouders.

Informatie voor professionals

In het kader van vroegsignalering is het soms noodzakelijk om persoonsgegevens van jeugdigen uit te wisselen tussen organisaties, zoals tussen zorgverleners onderling, of met scholen of de gemeente. Bij het delen van informatie over cliënten worden persoonsgegevens uitgewisseld. In de AVG en de UAVG staan de regels beschreven voor de omgang met persoonsgegevens. Persoonsgegevens, zoals een naam of adres, mogen alleen worden verwerkt in overeenstemming met de wet. De AVG onderscheidt 'gewone' persoonsgegevens, bijzondere persoonsgegevens waaronder gezondheidsgegevens en strafrechtelijke persoonsgegevens. Voor deze laatste twee categorieën gelden aanvullende vereisten.

Er zijn verschillende grondslagen op grond waarvan gegevens mogen worden verwerkt, bijvoorbeeld een wettelijke verplichting, een taak van openbaar belang en toestemming van de jeugdige en/of diens ouders. Bij vroegsignalering evenals bij het uitwisselen van gegevens tussen professionals wanneer een match is ontstaan, zal de grondslag meestal toestemming van de jeugdige en/of de ouders zijn. Waar we hierna over ouders spreken, bedoelen we de personen met gezag. Dat kan ook een voogd zijn.

[Een overzicht van alle grondslagen om informatie te delen](#), door Toezicht Sociaal Domein

De toestemming moet altijd vrij, specifiek, geïnformeerd en ondubbelzinnig gegeven zijn. Dat betekent dat de jeugdige en/of de personen met gezag worden verteld waarom gegevens gedeeld worden, om welke gegevens het gaat en aan wie de gegevens worden verstrekt. Ook moet aantoonbaar zijn dat de toestemming is gegeven. Bij bijzondere persoonsgegevens, zoals gezondheidsgegevens, moet deze toestemming bovendien uitdrukkelijk zijn gegeven. Dat kan ook een mondelinge verklaring zijn, maar het is vervolgens moeilijk om te bewijzen dat aan de voorwaarden is voldaan, daarom is een schriftelijke verklaring beter.

De grondslag voor het afgeven van een signaal aan de Verwijsindex is geregeld in de Jeugdwet. Daarom is toestemming van de jeugdige en/of de ouders niet nodig. Wel moeten zij hierover geïnformeerd worden.

Informatie geven of toestemming vragen is soms gericht aan de jeugdige zelf, soms aan de ouders en soms aan beide. Wanneer contact met de jeugdige of de ouders nodig is, staat op de pagina over [leeftijdsgrenzen](#) uitgelegd.

Door in gesprek te blijven met de jeugdige en/of de ouders, kan de toestemming worden gevraagd wanneer dit noodzakelijk is. Bij het vragen van toestemming moet telkens richting de jeugdige en/of de ouders worden aangegeven waarom gegevens worden uitgewisseld en met welke professional(s) of organisatie(s). Belangrijke uitgangspunten zijn dat persoonsgegevens alleen verzameld mogen worden voor een duidelijk omschreven en gerechtvaardigd doel én dat zo min mogelijk gegevens worden gedeeld.

Nog beter is het wanneer niet 'over' het gezin wordt gesproken, maar mét het gezin. Wanneer de jeugdige en/of de ouders aanwezig zijn bij het gesprek dat plaatsvindt tussen professionals, is het bovendien gemakkelijker om de toestemming aan te tonen. Het laten meepraten van het gezin past ook bij het de

regie nemen. Let op dat wanneer informatie over gezondheidsgegevens wordt gedeeld, er uitdrukkelijke toestemming gegeven moet worden; dat wordt het beste aangetoond met een schriftelijke verklaring.

Soms kunnen ook gegevens worden gedeeld wanneer er geen toestemming is. Bijvoorbeeld wanneer er sprake is van een wettelijke plicht of een taak van algemeen belang. Ook kunnen persoonsgegevens worden gedeeld als er sprake is van een gerechtvaardigd belang. Bijvoorbeeld wanneer de professional zich ernstige zorgen maakt over de veiligheid van de jeugdige. Dat mag niet zomaar; er moet onder andere worden afgewogen of het noodzakelijk is voor het bereiken van het doel om deze gegevens te delen. Het belang dat achter het delen van de informatie zit, moet zwaarder wegen dan de mensenrechten van de jeugdige en/of zijn ouders. Een voorbeeld is de ondertoezichtstelling; dan mag er ook afgestemd worden en informatie worden gedeeld met de jeugdbeschermer zonder medeweten van de ouders en/of jeugdige. Een ander voorbeeld is een melding bij Veilig Thuis op grond van de [Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#). In beide gevallen is het informeren van de ouders en streven naar toestemming de eerste stap, maar wanneer het om de veiligheid van de jeugdige gaat mag hierop een uitzondering worden gemaakt.

Wanneer gegevens worden gedeeld zonder toestemming, moeten de jeugdige en/of de ouders daarover wel worden geïnformeerd. Dat kan eventueel achteraf, wanneer dat noodzakelijk is.

[Grondslagen voor toestemming](#): Autoriteit Persoonsgegevens

Informatie voor zorgverleners

Voor zorgverleners gelden naast de AVG aanvullende regels. Zorgverleners hebben een beroepsgeheim.

- Het beroepsgeheim voor artsen, verpleegkundigen, orthopedagogen-generalist, verloskundigen, fysiotherapeuten, gezondheidszorgpsychologen en andere (para)medische hulpverleners is geregeld in [artikel 88 van de Wet BIG](#) en [artikel 7:457 van het Burgerlijk Wetboek](#).
- Zorgverleners die deze beroepen ondersteunen, zoals de doktersassistent of een receptionist, hebben een afgeleid beroepsgeheim.
- Voor jeugdhulpverleners, jeugdbeschermers en medewerkers van de jeugdreclassering is het beroepsgeheim geregeld in [artikel 7.3.11, eerste lid van de Jeugdwet](#).
- Ook voor overige hulpverleners zoals maatschappelijk werkers, jongerenwerk en leden van lokale teams geldt een beroepsgeheim. Dit beroepsgeheim is afgeleid uit de algemene privacy-bepalingen ([artikel 8 EVRM](#), [artikel 10 Grondwet](#), [artikel 272 Wetboek van Strafrecht](#) en [artikel 2:5 van de Algemene wet bestuursrecht](#)).

Wanneer geen toestemming is verkregen van de jeugdige en/of de ouders, kunnen soms toch gegevens uitgewisseld worden. In het kader van vroegsignalering zullen dit soort situaties zich overigens niet snel voordoen, en is het verkrijgen van toestemming de belangrijkste grondslag om gegevens te mogen uitwisselen met andere professionals.

- Bijvoorbeeld wanneer sprake is van een wettelijke plicht, zoals het melden van een infectieziekte aan de GGD op grond van de Wet publieke gezondheid.
- Of een meldrecht, zoals op grond van de [Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#).
- Of een conflict van plichten. Een conflict van plichten kan zich voordoen wanneer een ander concreet belang volgens de zorgverlener zwaarder weegt dan het beroepsgeheim, bijvoorbeeld wanneer de professional weet dat de jeugdige iemand anders iets ernstigs gaat aandoen.

Het beroepsgeheim van de verschillende beroepsgroepen wordt verder uitgewerkt in beroepscode of gedragsregels van de beroepsgroep. Ga na of uw beroepsgroep beroepscode of gedragsregels heeft opgesteld en of er voor uw beroepsgroep een aparte handreiking is opgesteld. Lees deze zorgvuldig en spreek hierover en deel ervaringen met anderen.

Voor meer informatie over specifieke situaties kan gekeken worden in de [PrivacyApp \(jeugdconnect.nl\)](#). Dit is een praktische tool voor hulpverleners die informatie over jeugdigen en/of gezinnen willen opvragen of verstrekken of een casusoverleg willen organiseren. De app geeft snel inzicht in wat er mogelijk, wat toegestaan is, en onder welke condities dit mag.

Zie ook:

- [Omgang met medische gegevens](#): KNMG
- [Wegwijzer beroepsgeheimen in samenwerkingsverbanden](#)

Informatie voor onderwijspersoneel

Wanneer geen toestemming is verkregen van de jeugdige en/of de ouders, kunnen soms toch gegevens worden uitgewisseld. Bijvoorbeeld wanneer sprake is van een wettelijke plicht, zoals ongeoorloofd verzuim. Wanneer een leerling nog leerplichtig is, moet op grond van de Leerplichtwet ongeoorloofd verzuim worden doorgegeven aan de leerplichtambtenaar. Dat geldt ook in het geval een jeugdige 18 jaar is, maar nog geen 23 jaar, wanneer deze nog niet over een startkwalificatie beschikt. Wanneer deze jeugdige verzuimt op school, wordt dit doorgegeven aan het Doorstroompunt, zodat de jeugdige aan een trajectbegeleider kan worden gekoppeld. Ook kan de school een meldrecht hebben als het gaat om [huiselijk geweld of kindermishandeling](#).

Voor hulpverlening binnen de schoolsetting gelden de [regels die bij zorgprofessionals](#) zijn beschreven.

Voor meer informatie over specifieke situaties kan gekeken worden op de volgende website: [passend onderwijs en privacy](#)

Zie ook:

[Handreiking gegevensuitwisseling voor scholen die samenwerken met externe partners](#)

Informatie voor gemeenten

In het kader van vroegsignalering is het soms noodzakelijk om persoonsgegevens van jeugdigen uit te wisselen tussen organisaties, zoals tussen zorgverleners onderling, of met scholen of de gemeente. Bij het delen van informatie over cliënten worden persoonsgegevens uitgewisseld. In de AVG en de UAVG staan de regels beschreven voor de omgang met persoonsgegevens. Persoonsgegevens, zoals een naam of adres, mogen alleen worden verwerkt in overeenstemming met de wet. De AVG onderscheidt 'gewone' persoonsgegevens, bijzondere persoonsgegevens waaronder gezondheidsgegevens en strafrechtelijke persoonsgegevens. Voor deze laatste twee categorieën gelden aanvullende vereisten.

Er zijn verschillende grondslagen op grond waarvan gegevens mogen worden verwerkt, bijvoorbeeld een wettelijke verplichting, een taak van openbaar belang en toestemming van de jeugdige en/of diens ouders. Gemeenten baseren zich meestal op een wettelijke verplichting of een taak van openbaar belang. Toestemming kan ook een grondslag zijn, maar ligt volgens de Autoriteit Persoonsgegevens minder voor de hand in de relatie tussen burger en overheid.

Zie ook:

[Een overzicht van alle grondslagen om informatie te delen](#), toezicht Sociaal Domein
[Grondslagen voor toestemming](#), Autoriteit Persoonsgegevens

Wanneer verschillende organisaties met elkaar samenwerken – bijvoorbeeld door een gezamenlijk multidisciplinair overleg te organiseren – is de gegevensuitwisseling vastgelegd in een samenwerkingsconvenant. Het convenant beschrijft het doel van de concrete samenwerking en noteert de afspraken tussen samenwerkingspartners hoe met de persoonsgegevens wordt omgegaan. Zo weet iedereen van elkaar hoe de gegevens worden verwerkt. Een convenant is nooit een manier om een grondslag voor gegevensverwerking te krijgen. Daarvoor moet altijd een wettelijk kader bestaan. Maar door vast te leggen in het convenant wat het doel van de samenwerking is, is voor de betrokkenen duidelijk dat van een wettelijke grondslag sprake is.

In deze handreiking wordt op een aantal plekken benoemd dat het lokale team samen kan werken met bijvoorbeeld zorgverleners of met scholen. Wanneer zij over een jeugdige willen spreken, is de basisregel om hiervoor toestemming te vragen aan de jeugdige en/of de ouders. Het is echter ook mogelijk om in een zogenoemd casuoverleg anoniem over jeugdigen te spreken. Dan is geen toestemming nodig. Let er wel op dat ook gezondheidsgegevens persoonsgegevens zijn en dat specifieke kenmerken van jeugdigen ook persoonsgegevens kunnen zijn; het criterium is of de gegevens herleidbaar zijn tot een persoon. Indien dat het geval is, dan kan niet over de casus worden gesproken.

Wanneer een medewerker van het lokale team onderdeel uitmaakt van het zorgteam is het afhankelijk van de casus welke grondslag nodig is voor het uitwisselen van gegevens. Wanneer het bijvoorbeeld gaat over een vraag in het kader van de Wmo 2015 kan een grondslag een wettelijke taak of gerechtvaardigd zijn. En in de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is geregeld dat wanneer er sprake is van acuut gevaar of onveiligheid, gegevens zonder toestemming mogen worden gedeeld.

Zie ook:

[gegevensdeling in het sociaal-, zorg- en veiligheidsdomein](#), VNG

Voor meer informatie over de voorwaarden bij het geven van toestemming en uitzonderingssituaties, zie de tekst [over professionals](#)

Voor meer informatie over de leeftijdsgrenzen bij toestemming, zie [leeftijdsgrenzen](#).

Het wetsvoorstel Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) ligt momenteel bij de Tweede Kamer. Met deze wet wordt een betere juridische basis gecreëerd voor het uitwisselen van persoonsgegevens bij de integrale aanpak van meervoudige problematiek.

Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein

Het wetsvoorstel Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) ligt momenteel bij de Tweede Kamer. Met deze wet wordt een betere juridische basis gecreëerd voor het uitwisselen van persoonsgegevens bij de integrale aanpak van meervoudige problematiek (zie [wetgevingstraject](#)).

Wanneer deze wet in werking is getreden krijgt het college van burgemeester en wethouders (hierna: college) wettelijke taken voor onderzoek, planvorming en coördinatie. Dat onderzoek of het instellen van een gecoördineerde aanpak hoeft niet beperkt te blijven tot de te verlenen diensten in het sociaal domein, maar kan zich ook uitstrekken tot informatie, diensten en interventies uit de zogenoemde 'aanpalende domeinen'.

Het wetsvoorstel heeft als doel burgers die al in beeld zijn (deze komt zelf met een hulpvraag bij het college of er loopt al een hulpverleningstraject of interventie), maatwerk te kunnen bieden door samenhangende ondersteuning. Het gaat bij meervoudige problematiek om personen (of het gezin waarvan zij deel uitmaken) die te kampen hebben met problemen op verschillende leefdomeinen. Het kan dus niet worden ingezet bij vroegsignalering.

Dat het wetsvoorstel het college een aantal extra taken biedt om partijen voor zover noodzakelijk bij elkaar te brengen, maakt nog niet dat de gemeente hier 'doorzettingsmacht' krijgt: partijen behouden hun eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden.

Dat betekent dat bijvoorbeeld het beroepsgeheim en de geheimhoudingsplicht van professionals blijven gelden.

De nieuwe taken van het college zijn de volgende (bron: [memorie van toelichting](#)):

- Het college kan op verzoek van een cliënt of op (een gemotiveerd) verzoek van een reeds betrokken professional een onderzoek naar de mogelijkheid (of noodzaak) tot een gecoördineerde aanpak bij meervoudige problematiek instellen, waarbij wordt onderzocht welke problemen spelen, welke hulp al wordt verleend en welke hulp op grond van het sociaal domein zou moeten worden verleend. Zo nodig kan het college ook partijen uit aanpalende domeinen bij het onderzoek betrekken.
- Als het onderzoek daartoe aanleiding geeft, draagt het college zorg voor een gecoördineerde aanpak van de gebleken meervoudige problematiek. Daartoe wijst het college een persoon als coördinator aan.
- Als het onderzoek of de gecoördineerde aanpak daartoe aanleiding geven, kunnen respectievelijk het college, dan wel de aangewezen coördinator, een casusoverleg met alle betrokken partijen organiseren.

Volgens het wetsvoorstel kan het college een onderzoek instellen in twee specifieke situaties:

1. op verzoek van een cliënt nadat deze zich met een hulpvraag tot het college heeft gewend. In dat geval vindt het onderzoek in samenspraak met de cliënt plaats;
2. op verzoek van een partij die (bijvoorbeeld als hulpverlener) al bij een persoon is betrokken. Dit verzoek kan alleen worden gedaan indien vermoed wordt dat bepaalde situaties aan de orde zijn, en moet altijd nader worden gemotiveerd. Dit onderzoek wordt zo mogelijk in samenspraak met, maar kan ook zonder medewerking van de cliënt worden uitgevoerd.

Toestemming en leeftijden

Het vragen van toestemming moet soms aan de jeugdige zelf, soms aan de ouders en soms aan allebei worden gevraagd. Dit is afhankelijk van de leeftijd van de jeugdige. Deze toestemming moet vrij, specifiek en geïnformeerd zijn.

Jonger dan 12 jaar

Wanneer de jeugdige jonger is dan 12 jaar, verloopt de toestemming om gegevens te mogen delen via de ouders. Dat de toestemming via de ouders verloopt, betekent niet dat de jeugdige niet geïnformeerd hoeft te worden. Zowel de professional als de ouders wegen af waarover de jeugdige al wel kan meepraten en waarover nog niet. Dat kan per jeugdige verschillend zijn.

12 jaar tot 16 jaar

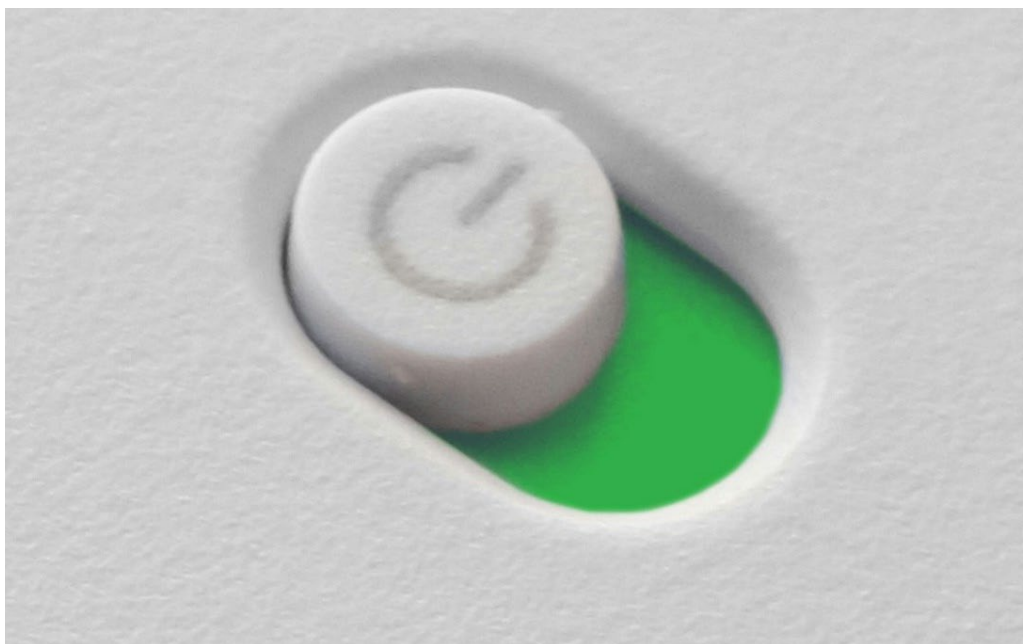
Wanneer sprake is van een hulpverleningsrelatie, moeten bij deze leeftijden zowel de jeugdige als de ouders toestemming geven om gegevens te mogen delen.

In andere sectoren, zoals het onderwijs, is het bij deze leeftijden alleen de ouder die toestemming geeft, maar de stem van de jeugdige telt steeds meer mee. Zowel de professional als de ouders wegen af waarover de jeugdige al wel kan meepraten en waarover nog niet. Dat kan per jeugdige verschillend zijn.

Ouder dan 16 jaar

Vanaf 16 jaar geeft de jeugdige zelf toestemming voor het delen van zijn gegevens. Vanaf deze leeftijd kan informatie over behandelrelaties ook niet meer zomaar met ouders worden gedeeld; daarvoor moet de jeugdige toestemming geven. Een uitzondering geldt bij schoolverzuim; dat wordt wel aan de ouders doorgegeven.

Wanneer de jeugdige wilsonbekwaam is, beslissen de ouders over toestemming. Ook als de jeugdige ouder dan 16 jaar is. Ook hier wordt afgewogen in hoeverre de jeugdige kan meepraten en op welke wijze hij geïnformeerd kan worden.

Dit is een uitgave van

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Bezoekadres

Parnassusplein 5 | 2511 vx Den Haag

Postadres

Postbus 20350 | 2500 ej Den Haag

Telefoon 070 340 79 11

Telefax 070 340 78 34

www.rijksoverheid.nl

oktober 2024